

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Vlastimil Čech

Modlitba breviáře ve společenství mládeže

Modlitba breviáře ve společenství mládeže ve farnostech Brno – Petrov a Bučovice

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. ThLic. Ing. Jaroslav Filka

Obor: Teologické nauky

OLOMOUC 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Brně dne 17. března 2014

Děkuji PhDr. ThLic. Ing. Jaroslavu Filkovi za odborné vedení bakalářské práce, poskytnutí potřebné literatury a za mnoho cenných rad a podnětů.

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	5
1 Modlitba a její vymezení	7
1.1 Druhy modliteb	8
1.2 Význam modlitby	10
2 Denní modlitba církve	12
2.1 Historický vývoj breviáře.....	13
2.2 Význam modlitby breviáře.....	15
2.3 Současná podoba breviáře a její dostupnost.....	16
2.4 Členění jednotlivých modliteb breviáře	17
3 Společenství mládeže ve farnosti	20
3.1 Vznik společenství	21
3.2 Život ve společenství.....	23
3.3 Náplň společenství	25
3.4 Zánik společenství.....	26
4 Modlitba breviáře ve společenství mládeže ve farnostech Brno – Petrov a Bučovice	28
4.1 Uvedení do problematiky, stanovení hlavního cíle, stanovení dílčích cílů, metodologie výzkumu, stanovení hypotéz.....	28
4.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření	29
4.3 Vyhodnocení hypotéz.....	48
4.4 Závěry výzkumného šetření	49
Závěr	52
Anotace	54
Resumé.....	55
Summary	56
Bibliografie	57
Přílohy.....	59

Úvod

Modlitba je výsadou věřícího člověka a je to rozhovor s Bohem. Může mít různé formy a podoby, ať už se jedná o modlitbu soukromou nebo ve společenství. Také se věřící může modlit vlastními slovy nebo podle předlohy. Jednou z forem modlitby je modlitba breviáře. Je denní modlitbou církve, kterou se mohou modlit jednak laici, kterým to neukládá povinnost, ale především osoby žijící různou formou zasvěceného života (jáhni, kněží, řeholníci), kteří složili slib, tudíž mají povinnost denně se tuto modlitbu modlit.

Za cíl práce jsem si stanovil zjistit vztah k modlitbě breviáře, délku praxe a pravidelnost modlitby breviáře mezi mladými lidmi, po jak dlouhé době jsou schopni mladí lidé reflektovat pozitiva modlitby breviáře, jaké jsou přínosy modlitby breviáře ve společenství mládeže, zda mladí lidé upřednostňují denní modlitbu církve soukromou, anebo společnou formou modlitby.

Ke zjištění cíle práce jsem se rozhodl využít metodu kvantitativního šetření, tuto metodu jsem kombinoval s kvalitativním šetřením, kde jsem se snažil zjistit vztah respondentů k modlitbě breviáře. Vzhledem ke kombinaci obou metod jsem zvolil menší výzkumný vzorek, aby bylo možné data zpracovat a byla tak zachována i jejich reprezentativnost. Byla použita technika dotazníkového šetření. Dotazník obsahuje jak otázky týkající se výzkumu práce, tak i demografické otázky. Následně pak došlo k vyhodnocení těchto dotazníků.

Vzhledem k tomu, že se tato bakalářská práce zabývá modlitbou breviáře ve společenství mladých, je potřeba se také zabývat vysvětlením pojmu společenství, kterému v teoretické části bude věnována celá kapitola.

V každé farnosti se sdružují větší či menší společenství věřících. Někde se schází spíše mladší generace a v některých farnostech, kde je zájem o společenství větší, tak bývá rozděleno na několik různých společenství. Lze tak vytvořit společenství ministrantů, katechetů, mládeže i společenství starších. Tato bakalářská práce se zaměřuje na modlitbu breviáře u laiků, konkrétně ve společenství mládeže. Právě skupina mladých ve společenství je nejvíce zastoupena v římskokatolické církvi a navíc mi je tato věková skupina nejbližší. Proto jsem se rozhodl věnovat tuto práci obzvláště

společenství mládeže z farnosti Brno – Petrov a druhým společenstvím jsou mladí z farnosti Bučovice.

K lepšímu pochopení dané problematiky bude vhodné se v prvních kapitolách práce zabývat objasnění pojmů modlitba, breviář, společenství mládeže. Tyto pojmy pak budou hojně používány ve čtvrté kapitole bakalářské práce. Cílem čtvrté kapitoly je zjistit vztah mládeže k modlitbě laického breviáře a případný další pozitivní vliv denní modlitby církve na křesťanský život těchto mladých věřících. Tato skutečnost bude vyhodnocena pomocí dotazníkového šetření, které proběhlo v září a říjnu 2013 ve dvou společenstvích mládeže, která se pravidelně každý týden scházejí.

Poté budou výsledky dotazníkového šetření graficky zpracovány, doplněny číselným a slovním hodnocením. Především bude provedena analýza odpovědí získaných z dotazníkového šetření. Jednotlivé odpovědi budou zpracovány do grafů, popřípadě do přehledné struktury a v závěru dojde k vyhodnocení stanovených hypotéz.

1 Modlitba a její vymezení

Definovat slovo modlitba není jednoduché. Mnoho autorů se snažilo tento pojem definovat, ale neexistuje její ustálená definice. Pro tuto práci byla zvolena definice, jak ji uvádí Katechismus katolické církve, následuje definice z Kancionálu a na závěr je uveden také názor Milana Salajky na modlitbu, protože ten se zabýval modlitbou společenství, kterému se věnuje tato bakalářská práce.

Katechismus definuje modlitbu takto: „Modlitba je povznesení duše k Bohu nebo prosba k Bohu o vhodná dobra.“ (KKC 2559) Křesťanská modlitba je vztahem smlouvy mezi Bohem a člověkem v Kristu. Je to činnost Boha a člověka; vyvěrá z Ducha svatého a z nás, je zcela zaměřená k Otci ve spojení s lidskou vůlí Božího Syna, který se stal člověkem.“ (KKC 2564) Katechismus tedy klade velký důraz na vztah a záměrnou činnost obou zúčastněných – tedy jak Boha, tak i člověka.

V Kancionálu z roku 2004 najdeme definici modlitby: „Modlitba je setkání, rozhovor člověka-dítěte Božího s Otcem za vedení Ducha svatého. Je to dar, přijetí Bohem, spočinutí v Bohu. Modlitba je výsada věřícího člověka. Je to však i jeho služba; vyžaduje svědomité plnění a je mnohdy nesnadná. Člověk však žije v dobrém vztahu k Bohu jen tehdy, když se pravidelně a dobře modlí. Staří křesťané to vyjádřili: Jaká modlitba, taková víra.“ Jak je patrné, v Kancionálu se jedná o to, abychom se často modlili a snažili se dobře modlit, ne jen odříkávali naučené modlitby, ale také měli úzký vztah k Otci.

Salajka (1979, s. 13) se domnívá, že modlitba je soubor náboženských úkonů, které se uznale, dobrovolně a výslovně vztahují k Bohu. Běžně se podle něj užívá pojmu modlitby pro označení úcty k Bohu. V užším smyslu slova pak především pro slovně formulovaný výraz takové úcty. Podle autora je základem modlitby úcta k Bohu, ať už vyjadřovaná slovy nebo skutky. Může to být i modlitba pronášená na kolenou nebo jen odříkaná naučená modlitba.

Jak je vidět z těchto několika uvedených interpretací pojmu modlitba, jde o dobrovolný rozhovor s Bohem, snahu zdokonalovat svoji modlitbu a modlit se

pravidelně a s úctou k Bohu. Důležitá je však nejen modlitba samotná, ale i projevy, které ji doprovázejí.

Někdy se však můžeme setkat s problémem, že na modlitbu nemáme dostatek času, nebo nemáme srdce dostatečně otevřené, abychom dokázali rozjímat. „Volba doby a trvání modlitby závisí na rozhodné vůli odhalující tajemství srdce. Člověk se nemodlí jen proto, že má čas: udělá si čas, aby tu byl pro Pána. Činí to s pevným rozhodnutím nevzít mu ho zase zpět, ať se dostaví jakékoli zkoušky nebo vyprahlost. Nedá se vždy rozjímat; vždy je však možné se ponořit do vnitřní modlitby, nezávisle na zdravotním stavu, na pracovních podmínkách nebo pocitech. Srdce je místem hledání a setkání, v chudobě a ve víře.“ (KKC 2710) Každý člověk má jinou potřebu délky modlitby, která závisí na jeho vztahu k Bohu a jeho potřebě si s Bohem povídat – navazovat vztah. V určitých situacích má člověk větší potřebu být ve spojení s Bohem, jsou to situace, kdy je člověk vystaven zkouškám, ve kterých cítí, že potřebuje pomoc, a ví, že sám to nezvládne. V uvedeném textu je zmíněna i vnitřní modlitba, které je věnována část následující podkapitoly.

1.1 Druhy modliteb

Modlitba může být buď vnitřní, kterou neslyší nikdo jiný a jde o pozdvižení naší duše (mysli) k Bohu, anebo vnější, kdy se modlíme slovy, které mohou slyšet i jiní lidé, nebo svoji modlitbu vyjadřujeme dobrými skutky, tancem nebo zbožnými gesty.

U vnitřní modlitby je důležitým prvkem rozjímání Písma svatého a naslouchání Bohu, co daný úryvek znamená pro mne. Z vnitřní modlitby čerpáme sílu, klid a rozvahu. Také Katechismus katolické církve se zabývá otázkou, co znamená vnitřní modlitba. „Co to je vnitřní modlitba? Svatá Terezie odpovídá: *Vnitřní modlitba, podle mého názoru, není nic jiného než důvěrný vztah přátelství, v němž člověk důvěrně hovoří mezi čtyřma očima s tím Bohem, o němž ví, že je jím milován.*“ (KKC 2709) Podle svaté Terezie jde u vnitřní modlitby především o náš důvěrný vztah k Bohu, který má být založen na přátelství.

V Katechismu je vnitřní modlitba předkládána jako očištný proces kajícího, který se vrací zpět k milujícímu otci, a tím se mu do srdce vlévá pokoj a pokora.

„Vnitřní modlitba je modlitbou Božího dítěte, hříšníka, jemuž bylo odpuštěno a který se otevírá přijetí lásky, jakou je milován, a který na ni chce odpovědět tím, že ještě více miluje. Avšak ví, že láska, kterou odpovídá, je ta, kterou Duch vylévá do jeho srdce; vždyť všechno je milost od Boha. Vnitřní modlitba je pokorná a prostá odevzdanost do láskyplné vůle Otcovy ve stále hlubším spojení s jeho milovaným Synem.“ (KKC 2712).

Další možností modlitby je možnost modlit se vlastními slovy anebo číst či odříkávat již napsané modlitby. Modlitba vlastními slovy je vhodná, když chceme prosit nebo děkovat za něco, co nás trápí nebo z čeho máme radost. Naopak modlitba podle předlohy je nedílnou součástí každého křesťana, ať už je tato modlitba obsažena v Kancionálu, nebo se jedná o novější formy např. Korunka k Božímu milosrdenství, novény ke svatým, pobožnost sv. Brigity aj.

Společná modlitba se využívá v kruhu rodiny, ve farním společenství a na různých větších akcích. Má právem významné postavení, vždyť už i Kristus v Písmu Svatém říká: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich“ (Mt 18,20). Modlitba v soukromí se preferuje pouze tehdy, pokud to dané osobě vyhovuje.

Špidlík (2009, s. 346–347) uvádí rozdělení pojmu modlitby dle Suarezze. Jedná se o trojí pochopení modlitby. Za první výklad modlitby lze považovat každý dobrý skutek, který člověk vykoná pro druhého člověka, nebo se vzdá něčeho ve prospěch jiného. Druhá interpretace modlitby je mnohem užší a jde především o duchovní skutek, naše zaměření na Boha – rozhodnutí patřit Bohu a spočívat v jeho náručí. Posledním výkladem, jak je možné modlitbu chápat, je naše prosba učiněná směrem k Bohu.

Suarez se tedy domnívá, že modlitbou může být jakýkoli dobrý skutek učiněný pro ostatní lidi. Navíc lidem v nouzi prospěje více, budeme-li se za ně modlit nebo vezmeme-li vlastní deku, a zaneseme jim ji a věnujeme jim část svého volného času. Druhá možnost je prospěšnější.

Katechismus rozděluje modlitbu na pět různých způsobů, které je však možné kombinovat a někdy i všechny způsoby obsáhnout v rámci adorace (KKC 2626–2648):

- 1. Velebení a klanění** – Velebení je spojováno s díky, které věřící člověk vzdává, pokud se mu dostane vyslyšení modliteb nebo obdrží Boží dary.

Klanění je fyzický postoj člověka, který se sklání před Bohem, a tak mu viditelně prokazuje úctu.

2. **Prosebná modlitba** – V Novém zákoně najdeme: Proste, a bude vám dáno... (Mt 7,7 a Lk 11,9). Tato slova vybízí k prosebné modlitbě, která nás hříšníky navrácí zpět k Otci. Častou formou prosebné modlitby je prosba o odpuštění.
3. **Přímluvná modlitba** – Přímluvná modlitba je jednou z forem prosebné modlitby, ale je zaměřena na osobu Ježíše Krista, kterého věřící prosí o přímluvu u svého Otce.
4. **Modlitba díkuvzdání** – „Každá radost a každé utrpení, každá událost a každá potřeba může být pohnutkou pro díkuvzdání, které tím, že se podílí na Kristově díkuvzdání, má naplňovat celý život: *Ve všech životních podmínkách děkujte Bohu*“ (1 Sol 5,18) (KKC 2648).
5. **Modlitba chvály** – Posledním způsobem modlitby je chvála, v níž bezprostředněji uznáváme, že Bůh je Bůh. Opěvujeme ho pro něho samého. Jsme vděční za jeho přítomnost a za jeho skutky.

Modlitba má nezastupitelný význam také při mši svaté – liturgii. Při mši svaté se zpřítomňuje tajemství spásy, a to především v eucharistii, která je památkou Kristovy smrti a zmrtvýchvstání. Proto je slavnostní konání liturgie důležitou součástí každého křesťana. Zvláštní místo v modlitbách zaujímá denní modlitba církve, tzv. breviář.

1.2 Význam modlitby

V Katechismu katolické církve se můžeme dočíst, že „dokud dýcháš, žiješ. Dýcháním se okysličuje krev a tak se udržuje tvůj život. Máš nejen tělo, máš také duši. I duše musí dýchat. Dýcháním duše je modlitba. Když se modlíš, tvoje duše čerpá u Boha posilu, aby sis vždy zachoval milost posvěcující, přemáhal pokušení a konal dobré skutky. Dej si proto hodně záležet na dobré, zbožné modlitbě! Co nejčastěji používej modliteb střelných. Tak bude tvoje duše modlitbou stále dýchat a stále čerpat potřebnou posilu.“ (Tomášek, 1968, s. 90) Modlitba je nepostradatelnou součástí našeho života a člověk ji potřebuje, jako ke svému životu potřebuje dýchání. Měl by se modlit v každém okamžiku svého života, a to buď vzdávat chválu, nebo prosit o pomoc. Navíc pokud je v důvěrném vztahu s Bohem, pak koná dobré skutky a lépe čelí zlu a ďáblu.

Podobně se k nepostradatelnosti modlitby staví i Balík (2006, s. 28): „Svět bez ticha modlitby je svět nelidský, protože v něm není klidu. Svět bez modlitby je svět smutný, protože mu chybí duše. Svět bez modlitby je krutý, protože v něm člověk ztratil úctu k životu. Modlitba patří k podstatě člověka. V ní poznává Boha, sám sebe i druhé lidi. Při ní dostává odvahu následovat Pána a dotýká se Boží blízkosti.“ Autor zabývá problematikou ztišení a udělání si času na modlitbu. Protože právě v modlitbě člověk odpovídá svou láskou na lásku Boží a měl by se snažit být v rozhovoru s Bohem, aby měl možnost nám ukázat svou lásku a cestu, kterou si pro nás připravil, a to není možné bez ztišení a vyhrazení si času na modlitbu.

Mnohdy ovšem dnešní uspěchaná společnost tento čas nemá anebo to alespoň tvrdí. V našem životě má mnohdy přednost různá jiná činnost, např. když marníme čas zbytečnými věcmi, přemírou práce, sledováním televize nebo hraním počítačových her. Pokud člověk chce, tak si čas na modlitbu dokáže udělat. Katechismus pak nazývá tento nedostatek času nedostatkem naší víry. Blíže se tomuto věnuje KKC 2732: „Nejčastější a také nejskrytější pokušení je náš nedostatek víry. Neprojevuje se nějakou otevřenou nevěrou, ale spíše tím, že dáváme v praxi přednost nějaké jiné činnosti. Sotva se začneme modlit, napadne nás tisíc prací a starostí, které se zdají naléhavé a vnučují se jako přednostní. Je to opět chvíle pravdy, v níž se ukazuje, čemu dává srdce přednost. Někdy se uchylujeme k Pánu jako k poslednímu útočišti: ale věříme tomu opravdu? Někdy si bereme Pána za spojence, ale v srdci máme ještě domýšlivost. Náš nedostatek víry nám v každém případě dává najevo, že ještě nemáme pokorné srdce: Beze mne nemůžete dělat nic (Jan 15,5).“ (KKC 2732).

V Písmu svatém najdeme zmínku o významu modlitby v Novém zákoně v apoštolských listech: „Netrapte se žádnou starostí, ale v každé modlitbě a prosbě děkujte a předkládejte své žádosti Bohu. A pokoj Boží, převyšující každé pomyšlení, bude střežit vaše srdce i mysl v Kristu Ježíši.“ (Fp 4,6–7) Svatý Pavel nás tedy nabádá k tomu, abychom Boha prosili a také mu děkovali v každém okamžiku našeho života a tak dosáhli pokoje. V dalším úryvku z Listu Jakubova se nám autor snaží říct, abychom byli navázání na Boha v každém okamžiku, a tak se vyvarovali moci d'ábla: „Mocnější však je milost, kterou dává. Proto je řečeno: Bůh se staví proti pyšným, ale pokorným dává milost. Podříd'te se tedy Bohu. Vzepřete se d'áblu a uteče od vás, přiblížte se k Bohu a přiblíží se k vám.“ (Jk 4,6-7)

2 Denní modlitba církve

„Liturgie jako akční společenství Krista a církve se realizuje rovněž v každodenní modlitební bohoslužbě církve, v Denní modlitbě církve, v hodinkách (Liturgia horarum).“ (Adam, 2008, s. 327) Autor vyzdvihuje breviář jako důležitou součást liturgie. Jedná se tedy o jednu z oficiálních modliteb římskokatolické církve, kterou se podle Liturgie hodin (<http://breviar.sk/>) modlí jak kněží, řeholníci, tak v posledních letech i laici. Denní modlitbu církve tvoří především žalmy a biblická čtení. Je možné zvolit recitaci žalmů, jejich zpěv, popřípadě kombinaci těchto dvou možností.

V Kancionálu z roku 2004 pak stojí: „Denní modlitba církve je kněžská modlitba Krista. Církev jí posvěcuje celý průběh dne i noci. Základní pilíře Denní modlitby církve jsou ranní chvály a nešpory. Ranní chvály oslavují vzkříšeného Krista, který je pravým světlem. Nešpory děkují za dar uplynulého dne a připravují na druhý příchod Pána. Ranními chválami a nešporami je den křesťana spjat v kruhu, jehož středem je Kristus, světlo života pozemského i života věčného. Hlavně o nedělích a slavnostech se mají stát společnou modlitbou místní církve.“ Z uvedené citace vyplývá, že podstatnou podmínkou modlení se denní modlitby církve je především její modlitba v průběhu celého dne, přičemž je vyzdvihována ranní a večerní modlitba, ale ani ostatní části modlitby by neměly být opomínány.

„Slovem breviarium – breviář rozumíme dnes v Církvi západní latinské knihu, která obsahuje modlitby, zavedené a předepsané autoritou církevní, a které údové kléru, počínaje podjáhnem, jakož i řeholníci starých řádů jsou vázáni recitovati denně v určité stanovené hodiny. Breviář jest jistě modlitbou nejkrásnější. Žalmy, čtení Písma svatého, životopisy svatých, homilie a řeči svatých Otců, výstižné antifony pojí se v něm v harmonický celek.“ (Malina, 1939, s. 13) Je tedy zřejmé, že dané texty jsou církví schválené a kněží a řeholníci jsou povinni se je modlit a někteří z nich z toho mohou mít i potěšení. Navíc životy svatých mohou být inspirací pro každého člověka. Sice se modlitba breviáře může zdát hodně monotónní a zdlouhavá, přesto má v církvi svou nezastupitelnou funkci.

Adam (2008, s. 329) pak vymezuje breviář takto: „Slovo breviář sahá do středověku a je odvozeno od latinského slova breviaria (doslova *stručné výtahy*).

Byly to původně krátké seznamy, z nichž bylo heslovitě a ve stručných pokynech možné poznat, které texty a z kterých knih je třeba vybírat pro společné slavení chóru.“ Existuje i jiný výklad termínu breviář, podle kterého může mít tento pojem původ ve sloučení knih: žaltáře, antifonáře, kolektáře, lekcionáře, do jedné knihy, která měla sloužit k recitaci jednotlivců... a týkal se obsahu čtení. (Adam, 2008, s. 329)

2.1 Historický vývoj breviáře

Historický vznik breviáře není snadné určit, neboť sami autoři nejsou zajedno v názoru o původu a počátku breviáře. Hlavní část breviáře, která obsahuje chvály a nešpory, má svůj původ ve vigiliích. Vigilie bývaly nedílnou součástí prvních křesťanských obcí a jsou jimi dodnes, i když méně často. Vigilie probíhaly v noci ze soboty na neděli a trvaly dlouho do noci. Později se vigilie prosadila i v postní době a při svátcích mučedníků a v páteční dny. Tato vigilie se nám dodnes zachovala ve dvou částech. První je obsažena ve mši katechumenů a druhá je zaznamenána v nejdůležitější části Officia, tzn. v nešporách a pobožnosti ranní a noční. Z historického hlediska je zajímavý vznik *primy*, který je datován zhruba do roku 390, a to v jednom betlémském klášteře. Kolem roku 500 vypadal modlitební rozvrh mnichů asi takto: modlitba breviáře 3,5 hodiny; promluva 0,5 hodiny; četba 4 hodiny; práce 6,5 hodiny; spánek 8,5 hodiny; jídlo 1 hodina. *Matutinum* probíhalo ve 2 hodiny v noci. *Kompletář* se pak dle sv. Benedikta měl modlit ještě za denního světla, a tak mniši chodili spát už v rozmezí mezi 5–6 hodinou večerní podle ročního období. (Hoornaert, 1936, s. 15–19)

Podle Adolfa Adama (2008, s. 328–329) měla velký vliv na utváření dnešní podoby denní modlitby církve mnišská společenství, která se denně společně několikrát modlila a modlitbu upravovala. Vznikla tak modlitba před prací – Prima a modlitba, kterou se modlili mniši těsně před spaním – Kompletář. „Konečnou tvář vtiskl denní modlitbě církve Benedikt z Nursie († 547), který při organizaci officia (zvaného *opus Dei* – dílo Boží) vyšel tehdy z platného římského pořádku (*curcus Romanus*).“ (Adam, 2008, s. 328–329)

Důležité je dílo franského liturgika Amalara Symphoria z Met, který napsal dílo *De ordine antiphonarii*, v němž sjednotil antifonář. „Jsou četná psalteria z 8. a 9. stol.,

kde se po každém žalmu říkala modlitba, odpovídající obsahu žalmu. Recitovány byly žalmy po řadě *interiectis orationibus*, pokud stačil čas.“ (Malina, 1939, s. 55) Bedřich Malina se snaží zdůraznit, že noční officium dostává v polovině 9. století jednotný ráz, naopak pro primu, tercii, sextu, nonu a kompletáře je ponechána svoboda pro výběr žalmů.

V 11. století za papeže Řehoře VII. došlo k reformě římského breviáře, především v části týkajících se matutina. Při matutinu se recitovaly tři žalmy a tři lekce, ale v postní době bylo množství žalmů mnohem vyšší. Další revizí prošel breviář za papeže Mikuláše III., tehdy františkáni provedli určité úpravy: „Vynechali veliká responsoria, terciie, sexty a nony doby postní.“ (Malina, 1939, s. 71)

„Ve středověku sílila tendence zvyšovat počet a objem modliteb natolik, že brzy nastaly velké svízele s modlením a dokonce opomíjení denní modlitby. Zejména na počátku 16. století stále sílí hlasy požadující zásadní reformu. Podstatně zkrácený byl reformní breviář kardinála Quiñona z roku 1535. Ten byl přijat s nadšením – v průběhu několika let zažil na stovku vydání; byl však brzy zakázán a nahrazen jednotným breviářem Pia V. z roku 1568.“ (Adam, 2008, s. 330)

Od té doby zůstal breviář bez větších změn až do roku 1623, kdy se stal papežem Urban VIII., který ustanovil komisi, která měla provést revizi breviáře. Došlo především k opravě hymnů. Opravené hymny se některým líbily, ale jiní s nimi nesouhlasili a ostře je kritizovali – především františkáni a benediktini. (Malina, 1939, s. 123) Později došlo především k úpravě kalendáře a počtu svátků, přičemž se ponechala určitá volnost pro národní patrony. Velkou reformou prošel breviář za papeže Pia X., kdy došlo ke snížení počtu žalmů v matutinu, jednou za týden se mohl recitovat celý žaltář, od této doby také neděle nemůže být nahrazena svátkem svatých a další změny (Malina, 1939, s. 154).

O velkou reformu breviáře se zasloužil Druhý vatikánský koncil. Ten se věnuje spiritualitě denní modlitby církve a tomu, aby se jednotlivé modlitby modlily v čase, ve kterém se mají modlit. Vzešlo i několik směrnic, které by se měly dodržovat:

a) „Chvály jako ranní modlitba a nešpory jako modlitba večerní jsou podle úctyhodné tradice celé církve dvěma stěžejními body denního officia; mají se proto respektovat jako nejpřednější části denní modlitby církve a podle toho se slavit.

b) Kompletář je třeba zařídit tak, aby skutečně tvořil vlastní závěr dne.

c) Tzv. matutinum si má sice při modlení v chóru zachovat i nadále ráz noční chvály, má se však upravit tak, aby se dalo recitovat v kteroukoli denní hodinu. A má sestávat z menšího počtu žalmů, avšak delších.

d) Prima má odpadnout.

e) Malé hory (malé hodinky), tj. tercie, sexta a nóna, mají být při modlení v chóru zachovány. Mimo chór se smí vybírat z těchto tří jediná, a to podle toho, které právě probíhající denní době nejvíc odpovídá.“ (Adam, 2008, s. 330–331)

2.2 Význam modlitby breviáře

Věřící, kteří se modlí denně breviář, mohou získat posvěcení prostřednictvím slova Božího, které zde zaujímá významné místo. Z Písma svatého jsou vybrána vhodná čtení, žalmy a Písmem svatým se také inspirovaly mnohé prosby, zpěvy a modlitby. (Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, č. 14)

Velký význam v denní modlitbě církve mají prosby a přímluvy křesťanů za spásu celého světa. Církev navázala na samého Krista, který za svého pozemského života pronášel prosby a modlitby a které se proto vyznačují velkou účinností. Biskupové, kněží a řeholníci i ostatní, kterým je svěčena posvátná služba, jsou zvláštním nařízením povoláni vykovávat modlitbu breviáře a modlit se za svůj lid a celou Boží církev. (Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, č. 17)

Prosby a čtení vykonávané při modlitbě breviáře tvoří základní kámen křesťanského života. Křesťanský život se totiž živí ze stolu Písma svatého i slovy světců a upevňuje se modlitbami. Neboť sám Ježíš Kristus, bez něhož nemůžeme nic dělat, může naše prosby vyslyšet a dát našim skutkům účinnost a vzrůst. Denně jsme v Duchu Svatém budování v Boží chrám, až do té doby než se uskuteční Kristova plnost, a zároveň čerpáme síly, abychom mohli hlásat Krista těm, kteří jsou mimo církev. (Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, č. 18)

Denní modlitbě církve je podle Adama (Adam, 2008, s. 334) přisuzována významná hodnota vzhledem k její sociální povaze, protože její společné modlení má přednost před recitací jednotlivce. Proto jsou vybízeni kněží, řeholníci, ale i jiné skupiny věřících a rovněž rodiny jako „domácí církve“, aby tuto možnost využívali.

Prostřednictvím breviáře je církev ve spojení s Bohem v každou denní dobu prostřednictvím těch, kdo se breviář modlí. „Kněz ve svých oficiálních funkcích je nejen reprezentant lidu, ale jedná jako vyslanec Kristův. Jeho oficiální modlitba je také modlitbou Kristovou. Je tudíž povinností kněze spojovat se v modlitbě s Ježíšem Kristem a Duchem Svatým.“ (Malina, 1939, s. 16)

Podle Maliny je však důležité, aby se breviář modlilo celé církevní společenství a nejen kněží nebo řeholníci, ale především laická obec, která by se podle něj měla naučit zpívat alespoň nešporní žalmy. Podle něj by také měla být upřednostňována společná modlitba před modlitbou jediného člověka, protože pro jednotlivce je obtížné pochopit smysl žalmů, které by měly být recitovány střídavě dvěma chóry. (Malina, 1939, s. 16–17) „V podstatě své však zůstává breviář především úkonem bohopocty; možno jej považovat za výraz pocty, povinné Bohu: chvály, klanění, díků a proseb, jako příprava a ohlas svátostné oběti.“ (Malina, 1939, s. 16)

2.3 Současná podoba breviáře a její dostupnost

Mezi moderní formu dostupnosti laického breviáře i breviáře pro zasvěcené osoby bychom mohli zařadit jeho elektronickou podobu. Breviář je tak dostupný ve webovém prohlížeči na osobním stolním počítači nebo v moderním telefonu, například ve Smartphonu s operačním systémem Android, nebo v jiných typech telefonů a moderních technologiích – iPhone, iPad, e-čtečky (e-Book) atd. Aplikací nových informačních technologií tak odpadá problém s listováním a hledáním záložek a nemusíme s sebou nosit objemnou knihu. Modlitbu breviáře touto formou využívají především věřící mladší věkové kategorie a kněží a řeholníci, kteří více cestují a mají moderní výpočetní techniku umožňující tuto dostupnost modlitby.

Liturgii hodin neboli modlitbu breviáře zasáhla liturgická reforma uskutečněná na Druhém vatikánském koncilu. Protože cílem modlitby breviáře je posvěcení dne

i každé lidské činnosti, byl její průběh reformován tak, aby její jednotlivé části podle možnosti odpovídaly skutečné denní době a aby se přitom přihlédlo k podmínkám dnešního života. Jednotlivé části denní modlitby církve je pak vhodné se modlit v době, která je pro tyto modlitby vymezena, nebo co nejbližší tomuto času. Pak je možné čerpat duchovní užitek a posvětit tak celý den. (Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, č. 11)

Na začátku knižní podoby breviáře najdeme kalendář, potom antifony k jednotlivým nedělím v průběhu celého roku, doba adventní, postní a poté následuje nejdelší část 4 týdenní cyklus mezidobí ve formě – ranní chvály, modlitby během dne a nešpory, následuje komplementář pro jednotlivé dny v týdnu a po něm denní modlitba (vlastní modlitba) pro různé příležitosti a slavnosti – mučedníky, panny atd. Ke konci breviáře najdeme kalendář, ve kterém je ke každému svatému napsán jeho životopis, popřípadě závěrečná modlitba a informace, co je možné se v ten den modlit.

Breviář má především knižní podobu, jak už bylo výše zmíněno. Existují různé podoby breviáře – breviář pro zasvěcené osoby a breviář pro laickou veřejnost. Breviář pro zasvěcené osoby může mít podobu římského breviáře, dále se můžeme setkat s dominikánským breviářem, trapistickým breviářem a jinými druhy předepsanými pro jednotlivé řády, které však většinou vychází z římského breviáře, tak jak je tomu u breviářů používaných benediktýny a cisterciáky (srov. Adam, 2008, s. 342).

2.4 Členění jednotlivých modliteb breviáře

Úvodem denní modlitby církve je *invitatorium* neboli pozvání k modlitbě. Většinou nebývá samostatné, ale jedná se o úvodní modlitbu dne. Obsah *invitatoria* je každý den stejné a obsahuje zvolání: „Pane, otevři mé rty a má ústa tě budou chválit.“ Pak následuje žalm, který bývá většinou ze čtveřice žalmů s čísly: 24, 67, 95, 100. Toto uvedení první modlitby bývá před ranními chválami nebo před modlitbou se čtením – záleží, kterou z těchto částí modlitba začíná (Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, č. 11)

Modlitba se čtením má za cíl zvýšení času rozjímání nad Písmem svatým nebo nad čtení duchovních spisovatelů. Dříve se modlila mezi prvními modlitbami v daném

dni, v současnosti je možné se ji modlit kdykoliv. Tato modlitba obsahuje hymnus, tři žalmy, čtení z Bible a ze spisu církevních otců a závěrečnou modlitbu. O slavnostech a svátcích (každou neděli mimo postní doby) se pak po druhém čtení přidává chvalozpěv *Te Deum*. (Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, s. 13–14)

Ranní chvály se modlí vždy ráno, měly by sloužit k pozvednutí mysli k Bohu a připomínají Kristovo slavné zmrtvýchvstání. Spolu s nešporami tvoří hlavní část denní modlitby. Na jejich úvodu se pronáší zvolání: „Bože, pospěš mi na pomoc. Slyš naše volání.“ Pak následuje modlitba Sláva Otcí. Pokračuje hymnus, dva žalmy, biblické čtení, Zachariášovo kantikum, prosby, modlitba Otčenáš a závěrečná modlitba (Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, s. 11–13).

Modlitba uprostřed dne se modlí dopoledne, v poledne a odpoledne. Ovšem je dovoleno si vybrat pouze jedinou, která nejvíce odpovídá denní době, ve které se modlitbu uprostřed dne modlíme. Avšak pokud se denní modlitba modlí v chórech, pak by měly zaznít všechny tři modlitby, jejichž struktura je podobná ranním chválám. Také tato modlitba začíná zvoláním: „Bože, pospěš mi na pomoc. Slyš naše volání.“ Následuje modlitba Sláva Otcí. Pak tato modlitba pokračuje hymnem, třemi žalmy, krátkým čtením a závěrečnou modlitbou (Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, s. 15–16).

Večerní chvály neboli nešpory se modlí večer. Společně s ranními chválami tvoří hlavní část denní modlitby. Začínají zvoláním: „Bože, pospěš mi na pomoc. Slyš naše volání.“ Následuje modlitba Sláva Otcí. Poté se recituje hymnus, dva žalmy, novozákonní kantikum, krátké biblické čtení a dále modlitba Magnificat. Pokračuje se prosbami, modlitbou Otčenáš a končí se závěrečnou modlitbou (Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, s. 11–13).

Modlitba před spaním neboli kompletář se modlí těsně před tím, než jdeme spát. Může se klidně modlit i po půlnoci. Začíná stejným zvoláním jako předešlé modlitby: „Bože, pospěš mi na pomoc. Slyš naše volání.“ Dále je příležitost vykonat zpytování svědomí, pak pokračuje modlitba hymnem a žalmem. Cílem žalmu je vzbudit důvěru v Pána. Poté následuje krátký úryvek z Nového zákona a zpěv po krátkém čtení. Pak se recituje Simeonovo kantikum a celý kompletář končí se zvoláním: „Dej nám, Bože, pokojnou noc a posiluj nás, ať vytrváme v dobrém až do konce.“ Je však dobré připojit antifonu k Panně Marii (Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, s. 16–17).

Jednotlivé modlitby pro jeden konkrétní den je možné najít v následujícím elektronickém dokumentu, kde si můžeme vybrat, kterou část denní modlitby se chceme modlit, zda ranní chvály, čtení, nešpory nebo jinou část denní modlitby. Modlitba je dostupná na následujícím odkaze: <http://breviar.sk/cz/default.htm>.

3 Společenství mládeže ve farnosti

K tomu, abychom mohli lépe porozumět společenství mládeže ve farnosti, musíme nejprve rozdělit toto sousloví na jednotlivé pojmy a objasnit si, co znamenají. Prvním z nich je slovo společenství, které představuje určitou skupinu lidí. Když k ní připojíme pojem mládež, hned víme, že se jedná o skupinu mladých lidí. Třetím pojmem je farnost, která je určena buď teritoriálně, nebo personálně. Společenství mládeže ve farnosti může představovat neformální schůzky mladých lidí z jedné farnosti, kteří se střetávají především na faře a společně se modlí, hrají různé hry anebo pořádají různorodé křesťanské akce. Někdy je při těchto setkáních přítomný i místní kněz, kaplan, jáhen nebo jiná osoba, která má na starosti pastorační mládeže.

Podle Opatrného (2003) existují v České republice různé druhy farností:

- „Farnosti tak rozsáhlé a strukturované, že v nich můžeme nacházet skupinu nebo dokonce několik skupin mladých lidí.
- Farnosti, ve kterých se sice mladí lidé vyskytují a navštěvují bohoslužby, ale většinou spolu nekomunikují, pouze v neděli *plní svou náboženskou povinnost*.
- Farnosti nepřilíš rozsáhlé, v nichž existuje několik mladých lidí spolu komunikujících – malá skupina, která se mnohdy rozpadne po prvním sňatku, který se uskuteční v jejím středu.
- A konečně mladí jednotlivci ve venkovských farnostech, kteří ve své vlastní farnosti prakticky nenajdou vrstevníka – aktivního katolíka.“

„U nás se slovo *společenství* užívá v praxi křesťanského života velmi volně. Od lidového "spolčo" coby název pro jakoukoliv více méně pravidelně se scházející skupinu až po nároky na to, aby farnost, diecéze, celá církev byla jedním společenstvím. Tomu, co se v katolickém prostředí nazývá společenstvím ve specifickém významu slova, tedy menší skupina osob, odpovídají v sociologii v zásadě dvě skupiny pojmů poněkud určitěji definovaných: je to jednak *skupina* a dále *komunita*.“ (Opatrný, 2002)

Základem každého společenství by mělo být skutečné sdílení života, kde společně s kolektivem lidí sdílíme svoji víru, sdílíme starosti všedního dne a provádíme společnou modlitbu. Optimální je pokud toto společenství má 10-20 členů, aby mohlo docházet k užším osobním vazbám. (Opatrný, 2000) Společenství mládeže se většinou skládá ze středoškoláků a vysokoškoláků. Ti společenství navštěvují obvykle několik roků a během této doby se buď vytratí, nebo naopak přivedou do společenství jednoho i více svých kamarádů.

Podle Vaniera je potřeba, aby každé společenství či komunita splňovala tři základní prvky: milovat každého, být navzájem spojeni a žít posláním. Jde tedy o vzájemnou lásku anebo alespoň respekt každého člena společenství. Protože jde o jednotlivé členy ne o společenství jako celek. Vazby mezi jednotlivými členy by měly být trvalé, tak aby dokázaly přežít i několik let. (Vanier, 1997, s. 29)

„Komunita není nikdy samoúčelná. Jejím cílem jsou osoby, láska a spojení s Bohem.“ (Vanier, 1997, s. 30) To, co platí pro komunitu, by mělo platit pro každé společenství, tedy i pro společenství mládeže. Na prvním místě by měla být láska jednoho člena k těm ostatním a vřelý vztah k Bohu. Opatrný (2000) k tomu ještě dodává, že „pro každé společenství je nutné jasné vědomí začlenění do církve a zřetelná vazba k farnosti. Členové každého společenství a to celé musí být ještě zakotveno v nějakém větším základu.“ Není tedy dobré, aby společenství fungovalo pouze samo pro sebe, ale aby z něho mohla profitovat celá církev.

3.1 Vznik společenství

Vznik společenství není možné jednoznačně vymezit. Základem je menší skupinka lidí, kteří chtějí toto společenství mladých založit, a jejich představy musí být alespoň zčásti stejné, protože jinak s různými názory na „náplň“ tohoto společenství by se společenství brzy rozpadlo. „Jestliže lidé spolu něco tvoří, nebo mají-li nějaký společný kladný program, který je popohání dopředu, je to předpoklad k zdravému růstu společenství.“ (Opatrný, 2000)

Také společné vycházky, pěší poutě, přípravy na svátosti (biřmování, manželství, ...) mohou svést dohromady skupinky mladých věřících křesťanů, kteří

chtějí společně prožívat víru, ovšem je nutno neustále oživovat víru a najít další vhodnou náplň pro nově vzniklé společenství. Když tyto skupiny dobře fungují, mohou na sebe nabalovat další věřící, které osloví tato aktivita mladých, a oni se pak rozhodnout stát se členy tohoto společenství.

Každé společenství by mělo mít někoho, kdo se bude starat o jeho chod a bude ho oživovat nebo vést určitým směrem. „Dnes se často používá slovo animátor, což doslova znamená „oduševňovač“ nebo „oživovač“, a to je ten pravý význam takového člověka.“ (Opatrný, 2000) Animátor by měl svoje společenství podněcovat ke správnému chodu, ale neměl by je řídit, měl by se pouze snažit předcházet konfliktům, pomáhat překonávat krize společenství a zastupovat společenství navenek, pokud je to potřeba.

Dlouhodobé přípravy na jednorázové akce, jako jsou celosvětová setkání mládeže, celostátní setkání mládeže, diecézní setkání mládeže, primice ve farnosti aj., přispívají ke vzniku společenství mladých, které bývají trvalejšího charakteru. Vždy je ovšem nutné, aby takové společenství mělo nějaký program, který bude naplňovat jejich společné cíle. Ne vždy takový program vyhovuje všem, a proto je dobré, když při jeho tvorbě dojde k co nejširší shodě, a proto je nutné, aby se každá strana také něčeho vzdala.

Pro někoho může být problém, když se přestěhuje na jiné místo nalézt vhodné společenství mladých, které by vyhovovalo přesně jeho potřebám. Nabízí se několik možností, jak tento problém vyřešit. Nejdříve by se měl tento člověk obrátit na farní společenství s dotazem, zda se ve farnosti schází společenství mladých, nebo informovat se u kněze, zda se v blízkém okolí nějaké vhodné společenství nevyskytuje. Pokud by žádné společenství nebylo vyhovující, pak by v takovém případě bylo dobré nalézt mladé lidi, kteří mají stejný problém, a společnými silami se pokusit založit nové společenství mládeže.

Společenství podle Opatrného (2000) může založit i jeden jediný člověk (kněz nebo laik), který má schopnost shromáždit skupinu lidí se stejným zájmem. Cílem farního společenství by mělo být vzájemné obohacování ve víře. K tomu, aby společenství dobře fungovalo a bylo stabilní a do budoucna udržitelné, je potřeba dodržovat několik základních zásad:

- Být přijat a přijímat ostatní členy takové, jací jsou.
- Sdílet se – vyvážení sdílení všech, ne jen několika „vyvolených“.
- Nebýt uzavření – být v kontaktu i s jinými společenstvími podobného charakteru.
- Dobře zvolit místo, kde se bude společenství scházet.
- Být v kontaktu s knězem, ale společenství samotné by mělo být schopné si připravit program a fungovat.
- Být otevřený pro změny ve společenství, nechat se vést Duchem svatým.
- Shodnout se na programu a časovém ohraničení jednotlivých schůzek společenství.
- Mít svobodu kdykoliv společenství opustit nebo je navštěvovat pouze příležitostně.

3.2 Život ve společenství

Společenství mládeže by mělo mít společný cíl, který by měl být společný pro většinu jeho členů. Toto společenství tak musí mít nějaký program, který mu pomáhá k růstu. Směřování k cíli tak spojuje všechny členy společenství, kteří pak cítí sounáležitost k tomuto společenství.

Podstatnou součástí každého společenství je také pocit sounáležitosti či příslušnosti k této skupině. Jak už bylo dříve řečeno, cílem komunity jsou jednotlivé osoby, láska k nim a spojení s Bohem. „Lidé se sdružují v komunitě, protože chtějí vytvořit místo pro lásku. Komunita není vytvořena proto, aby produkovala něco, co by jí bylo cizí; není shromážděním lidí bojujících za nějakou věc. Je místem sdílení, kde jedni milují druhé, kde se jedni ve vztahu k druhým stávají zranitelnými.“ (Vanier, 1997, s. 31) Pouze tím, že se otevřeme druhým, můžeme vytvořit dobře fungující společenství. Svoji otevřeností se dostáváme do situace, že ostatní znají naše silné i slabé stránky a mohou nám tak snadněji uškodit, ale i pomoci. V dobře fungujícím

společenství je podle Vaniera potřeba se zbavit svých masek a bariér, které jsme si vytvořili, abychom ochránili sami sebe před zklamáním.

„V pravé komunitě musí být každému umožněno zachovat si hluboké tajemství své bytosti, které není povinen nutně vydat ostatním a nemusí se o ně ani dělit. A každému musí být umožněno prohlubování jeho osobního vědomí a duchovního života. Přesně v tom je slabina a síla komunity.“ (Vanier, 1997, s. 31) Vanier se domnívá, že slabina je to z toho důvodu, že každý má své osobní svědomí, které je svobodné a nemusí se nikomu podřizovat, takže může dojít i k tomu, že člověk toto společenství opustí. Naopak silnou stránkou je láska tohoto člověka obětovat se Bohu a celému společenství, protože láska je nejsilnější.

Je dobré, pokud společenství vede osoba, která umí kolektiv stmelovat a vytvářet kladnou a pohodovou atmosféru, v níž se všem líbí a díky níž se všichni do tohoto společenství rádi vrací a těší se na společně strávené chvíle. Pokud se stane, že se v této skupině mladých lidí objeví více vůdčích typů, obvykle to nepřispívá k růstu této skupiny, naopak dochází k rozdělení společenství na menší skupinky a někdy to vede k zániku celého společenství. Podle Opatrného (2002) je ideálním stavem, pokud se vedoucí osobou společenství stane osoba, která se podílela na jeho vzniku a je akceptovatelná pro místního kněze. Není podle něj dobré, pokud společenství vede kněz, protože ten může buď odejít anebo může shromažďovat pouze malý okruh lidí.

Jak už bylo dříve zmíněno, je dobré, aby byl tím člověkem, který vede společenství, animátor (Opatrný, 2000). Animátora mohou mladí lidé brát jako staršího bratra, který jim ukazuje cestu. Je to člověk, který dobře zná současnou situaci, má vybudovaný vztah k Bohu a dokáže i ostatní přivádět blíž k Bohu a posilovat jejich vztah k víře.

Za dobré společenství je třeba se modlit. Násilně vytvořené skupiny nemívají dlouhé trvání, proto je třeba respektovat svobodné sdružování mladých. Pokud je ve společenství málo členů, pak mohou členové přistoupit ke společné modlitbě za vyprošení nově přichozích členů. Společná modlitba je důležitá nejen při vyprošování nových členů, ale je velmi důležitá i pro zachování společenství.

Každé společenství mládeže patří k farnosti a je dobré, když je spolupráce ve farnosti, ať už s panem farářem či dalšími členy farního společenství,

bezproblémová. Menší města a vesnice tvoří menší společenství a jednotliví členové se většinou mezi sebou znají už od mládí. V Praze, Brně a větších městech do společenství mladých přichází mimo místních farníků také mladí lidé, kteří do tohoto města přijíždějí ať už za studiem nebo za prací a mají potřebu nalézt společenství, které by jim vyhovovalo a které by mohli pravidelně navštěvovat. Člověk, který nepatří do žádného společenství, se cítí osamocený a v dnešním světě by brzy přišel o svoji víru. (Opatrný, 2000)

3.3 Náplň společenství

Každé společenství musí mít nějaký program neboli náplň. Pokud není program alespoň z části duchovní, pak dochází k odklonu od víry. Opatrný (2000) uvádí mezi konkrétními příklady náplně programu společenství následující aktivity: modlitba, četba Písma, Písmo a modlitba a poslední aktivitou je studium.

Modlitba je jednou z nejčastěji využívaných forem. Je vhodné, aby bylo domluveno, co se dané společenství modlí, jak často a popř. na jaký úmysl. Lze zvolit modlitbu růžence, rozjímaní nad žalmem, lectio divina nebo modlitbu breviáře.

Další formou je rozjímaní nad úryvkem z Písma svatého, např. nad nedělními texty. Pokud se vybírá z Písma náhodně, je vhodné, aby text nebyl příliš obtížný. Měl by být nahlas přečten a poté by se každý z účastníků měl zapojit do diskuze. Toto vyžaduje, aby byl přítomen někdo kvalifikovaný, např. kněz, jáhen, který daný úryvek vysvětlí (Opatrný, 2000). Také pasivita členů společenství nebo spíše jejich neochota se sdílet může být na překážku.

Některá společenství kombinují modlitbu s čtením Písma svatého. Tento způsob je nejideálnější pro začínající společenství (Opatrný, 2000). Dobrou alternativou je se dohodnout na průběhu programu během společenství. Méně obvyklá je četba duchovní literatury, kdy dané společenství diskutuje nad vybranou knihou obdobně jako u úryvku z Písma. V poslední době je rozšířené společné promítání filmu s křesťanskou tematikou a po zhlédnutí probíhá diskuze k danému filmu.

3.4 Zánik společenství

Každé společenství prochází během svého vývoje menší či větší krizí. Jedním z častých problémů může být absence programu, nebo jeho improvizace (Opatrný, 2000). Členové takového společenství jsou pak na začátku setkání společenství postaveni před hotovou věc. Společenství je také hodně závislé na tvůrci programu, ať už tento program tvoří pastorační asistent, kněz nebo nejiniciativnější z daného společenství. V případě odchodu tohoto vedoucího musí být jeho role vhodně nahrazena z členů společenství. Pokud takový člen chybí, nebo je naopak takových členů více a nejsou schopni se domluvit, pak se společenství může rozdělit na dvě i více částí.

Společenství může zaniknout z několika důvodů. Jestliže se nedokáží vyřešit problémy, které se vyskytly v průběhu fungování společenství. Jejich kumulací pak dochází k rozepřím mezi jednotlivými členy a někdy může vyvrcholit i rozpadem tohoto společenství. Tak jako příchodem nových členů nastává oživení společenství, tak častým z důvodů rozpadu společenství bývá odchod nebo odstěhování více členů, kteří tvořili zdravé jádro skupiny. Problémem, který může vyvrcholit až k zániku společenství, může být také ztráta vhodných prostor pro setkávání společenství, ať už by šlo o rekonstrukci těchto prostor nebo ukončení nájmu aj.

Ve velkých městech do společenství nechodí jenom mládež, která patří do místní farnosti, ale i mnoho studentů, kteří ve městě studují a s tímto společenstvím se nějakým způsobem seznámili. Tato skutečnost má i stinné stránky spojené s odchodem studentů, ať už se jedná o ukončení studia, přerušení studia nebo jiné formy odchodu, kdy ze společenství může odejít jeden nebo i více takzvaných tahounů, kteří tvoří zdravý základ společných akcí.

Obvykle krátkodobé docházení do společenství nemá takovou hloubku, jako pravidelné docházky, které trvají i několik let. Častou proměnou členů ve společenství může dojít ke vzniku krize, nebo dokonce k rozpadu celého společenství. Rozpad společenství pak může nastat i příchodem nového kněze do farnosti, který není nakloněn této aktivitě. Jestliže má společenství hodně členů a je velká migrace příchodu a odchodu jednotlivých členů, nemívá společenství dlouhého trvání.

Společenství, ve kterém dochází k neustálému střídání osazenstva, se stává shlukem lidí, kteří o ostatních shromážděných vůbec nic neví, jsou si vzájemně cizí a necítí sounáležitost se společenstvím. Také naopak uzavřený kolektiv, který mezi sebe nedokáže přijmout nové hosty, budoucí potencionální členy společenství, není dobrý, protože mu chybí kontakt s okolním světem (Opatrný, 2000).

4 Modlitba breviáře ve společenství mládeže ve farnostech Brno – Petrov a Bučovice

Tato kapitola se bude zabývat analýzou dotazníků vyhodnocujících modlitbu breviáře ve společenstvích mládeže. A to konkrétně ve dvou farnostech: Brno – Petrov a Bučovice. V obou dvou farnostech se každý týden schází mladí lidé ke společné modlitbě a duchovnímu programu, který následuje po studentské mši svaté.

4.1 Uvedení do problematiky, stanovení hlavního cíle, stanovení dílčích cílů, metodologie výzkumu, stanovení hypotéz

Jednou z nejdůležitějších povinností věřícího člověka je modlitba. U každé modlitby je důležitá pravidelnost. V poslední době si získala velkou oblibu modlitba breviáře. Tato každodenní modlitba je rozdělena na několik částí a ne každý má možnost modlit se všechny její části. V této kapitole je vyhodnocení dotazníkového šetření, které proběhlo ve společenstvích mládeže, které jsem si pro svůj výzkum zvolil. Jednalo se o farnosti Brno – Petrov a Bučovice.

Hlavním cílem bylo zjistit, zda se mládež zajímá o modlitbu breviáře a modlí se ho a jaký pro ně má význam tato forma modlitby.

Jako dílčí cíle jsem si stanovil zjistit:

1. Jak často se modlí breviář, zda pravidelně nebo občas.
2. Které části této modlitby mají největší oblibu mezi mládeží.
3. Kdo je přivedl k modlitbě breviáře.
4. Jak tato modlitba ovlivnila jejich křesťanský život.
5. Zda lidé přicházející do styku s člověkem, který se modlí breviář, jsou ovlivněni jeho modlitbou.

Při výběru metodologie jsem se rozhodl vybrat kvantitativní šetření, které má sice nižší validitu, ale vyšší reliabilitu a reprezentativnost v kombinaci s kvalitativním šetřením, které se naopak vyznačuje vyšší validitou, nižší reliabilitou a reprezentativností (Reichel, 2009, s. 69), aby byla zachována co nejvyšší validita i reliabilita a reprezentativnost vzorku. K zjištění výsledků bylo použito dotazníkového šetření, vlastní pozorování a rozhovory s věřícími vrstevníky, kteří navštěvují společenství mládeže. K výzkumu byla použita dvě farní společenství mladých scházející se pravidelně každý týden po studentské mši svaté – jednalo se o farnosti Brno – Petrov a Bučovice. Tato dvě společenství navštěvuje přibližně sto mladých lidí, kterým byl rozdán dotazník. A s několika respondenty byl proveden rozhovor, aby byly naplněny cíle výzkumu.

V souvislosti se stanovením hlavního cíle bakalářské práce byly stanoveny dvě hypotézy:

H 1: Mládež ze společenství se modlí modlitbu breviáře i mimo společenství.

H 2: Modlitba breviáře má pozitivní vliv na mladé lidi, kteří se modlí breviář.

Podle Filky (2002, s. 72) by měla hypotéza shrnovat získané poznatky a poskytnout klíč k interpretaci. Je nutné prověřit její potvrzení nebo vyvrácení, a toto tvrzení podložit argumenty.

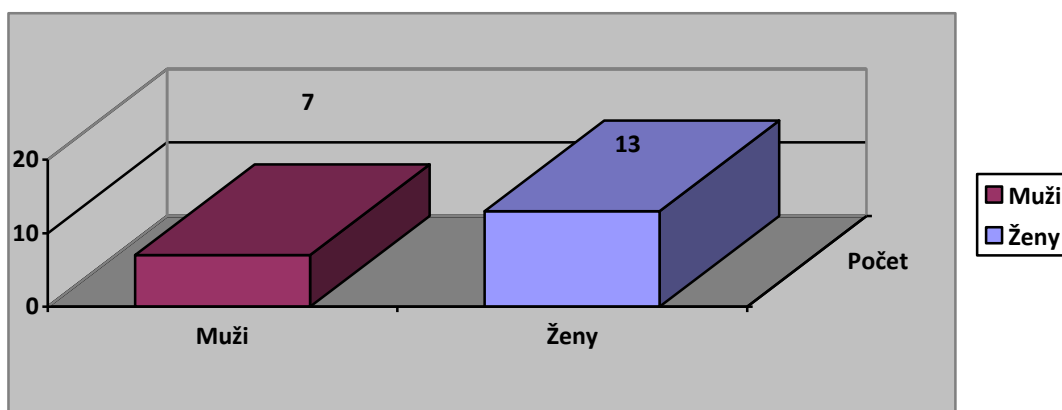
4.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V dotazníkovém šetření byly použity dotazníky vlastní konstrukce, které jsem rozdál ve společenství mládeže a to konkrétně ve farnosti Brno – Petrov a Bučovice. Dotazník, který je přílohou této práce obsahuje osmnáct otázek. Dvanáct otázek je uzavřeného typu a šest otázek je otevřeného typu. Tři otázky zjišťují demografické faktory, dvě otázky se týkají frekvence a délky docházky do společenství mládeže a ostatních třináct otázek zjišťuje problematiku modlitby breviáře. Otázky jsou koncipovány tak, aby pokrývaly oblasti hlavního a dílčího cíle výzkumu bakalářské práce.

Celkem bylo rozdáno sedmdesát pět dotazníků a návratnost dotazníků byla padesát dva vyplněných, ostatní dotazníky respondenti vrátili prázdné. Návratnost vyplněných dotazníků byla 69 %, což splňuje hranici návratnosti podle Reichla (2009, s. 123).

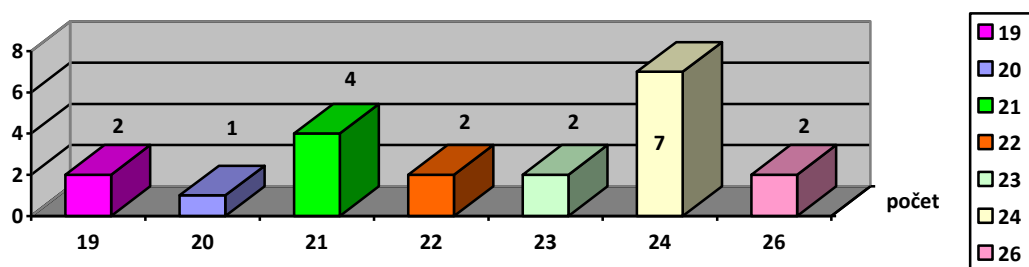
Informace z dotazníkového šetření byly získány od mládeže, převážně studentů středních a vysokých škol, kteří navštěvují společenství mládeže. Data z dotazníků byla převedena na měřitelné znaky a otevřené otázky byly zjednodušeny a zařazeny do nadřazených pojmů, aby mohlo dojít k jejich interpretaci. Výsledky dotazníků jsou zpracovány do grafů, doplněny textovým výkladem a konfrontovány s teoretickou částí. Výsledky pro konkrétní společenství mládeže z vybraných farností jsou zpracovány samostatně a v závěru jsou vzájemně porovnány získané výsledky.

Modlitba breviáře ve společenství mladých z farnosti Brno – Petrov

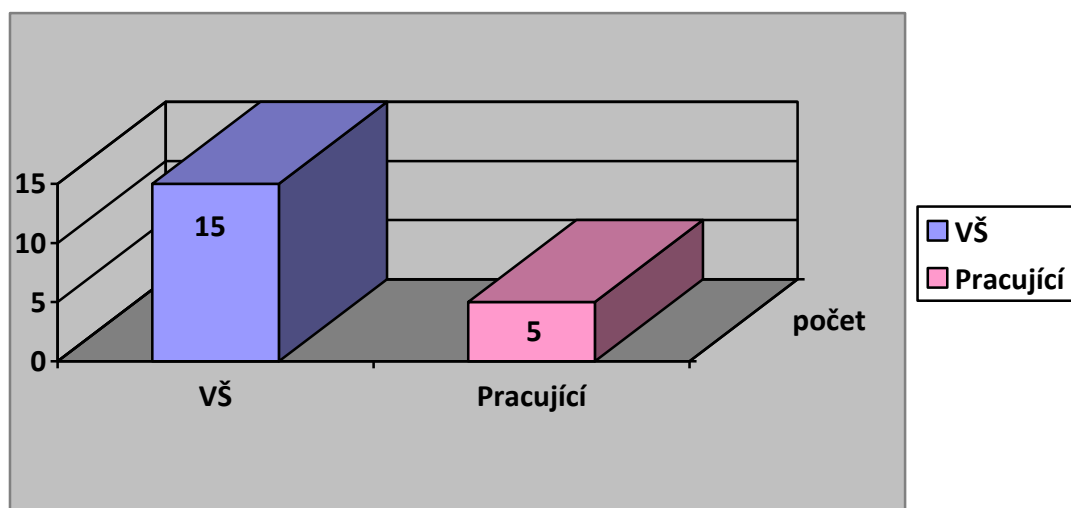
Graf 1: Pohlaví

Dotazníkového šetření se ve farnosti Brno – Petrov zúčastnilo sedm mužů a třináct žen. Toto rozložení neodpovídá skutečnému zastoupení ve společenství, a to z důvodu, že muži jsou méně ochotni vyplňovat dotazníky a odpovídat na otázky. Také velké množství dotazníků (12 dotazníků) bylo vráceno nevyplněno s tím, že se breviář nemodlí.

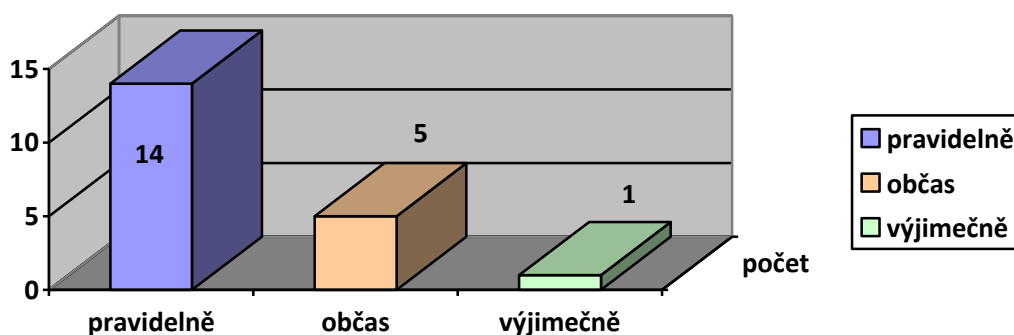
Graf 2: Věk

Věkové rozložení ve společenství mládeže je od devatenácti do dvaceti šesti roků. Toto rozložení koresponduje s tím, že většina dotázaných je vysokoškoláků. Téměř každá věková skupina je zastoupena muži i ženami. Nejvíce je zastoupena skupina dvaceti čtyřletých.

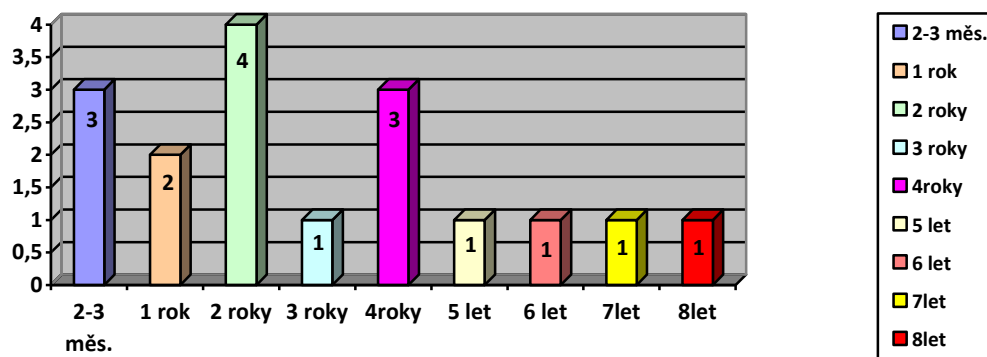
Graf 3: Stav

Patnáct dotázaných je vysokoškoláků a zbývajících pět již pracuje. Je zajímavé, že ani jeden z respondentů nestuduje na střední škole. Důvodem může být, že středoškoláci navštěvují jiná společenství, protože v této farnosti je více společenství, která se scházejí v průběhu týdne. Jak bylo zmíněno v kapitole 3, jedná se o strukturovanou farnost s více společenstvími mladých (Opatrný, 2003). Pro tento výzkum však bylo zvoleno společenství, které se schází v úterý, a zde převažují vysokoškoláci.

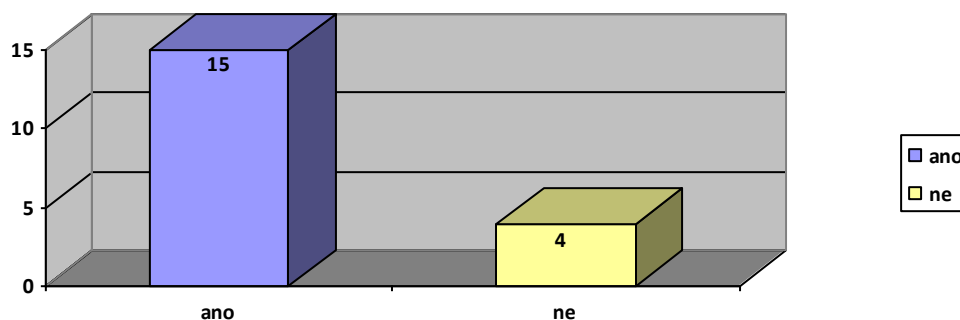
Graf 4: Do společenství mládeže chodím

Téměř tři čtvrtiny dotázaných dochází do společenství mládeže pravidelně. Pět členů přichází občas a jeden výjimečně. Je to dáno strukturou společenství, toto společenství je otevřené všem nově přichozím a není nijak omezována nebo vyžadována docházka. Tím je splněna jedna ze zásad dobře fungujícího společenství – „Mít svobodu kdykoliv společenství opustit nebo je navštěvovat pouze příležitostně“ (Opatrný, 2000).

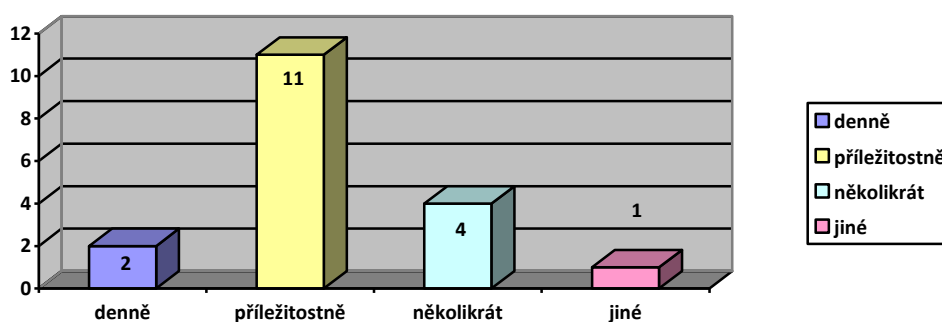
Graf 5: Jak dlouho jste ve společenství mládeže

Téměř každý respondent je ve společenství mládeže jinou dobu. Tři respondenti do společenství docházejí od začátku školního roku, ostatní skupiny jsou zastoupeny jedním nebo více členy od doby docházky do společenství v délce jednoho až osmi let. Tři respondenti na tuto otázku neodpověděli. Délka docházky do společenství mládeže je také dána tím, že studenti při změně nebo ukončení studia na škole opouští společenství, které navštěvovali doposud. Společenství mládeže Brno – Petrov, které se schází každý týden po studentské mši svaté, je specifické tím, že jej navštěvují studenti z různých koutů republiky.

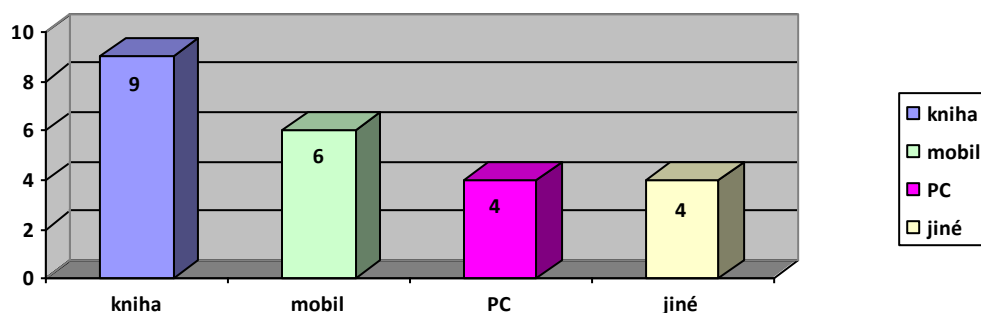
Graf 6: Modlím se breviář

Z dvaceti dotázaných se patnáct modlí breviář, čtyři odpověděli, že se nemodlí. Jedna odpověď zněla příležitostně. Jak bylo zjištěno z dalších odpovědí u respondentů, co odpověděli ne, se většina stejně příležitostně breviář modlí při různých akcích.

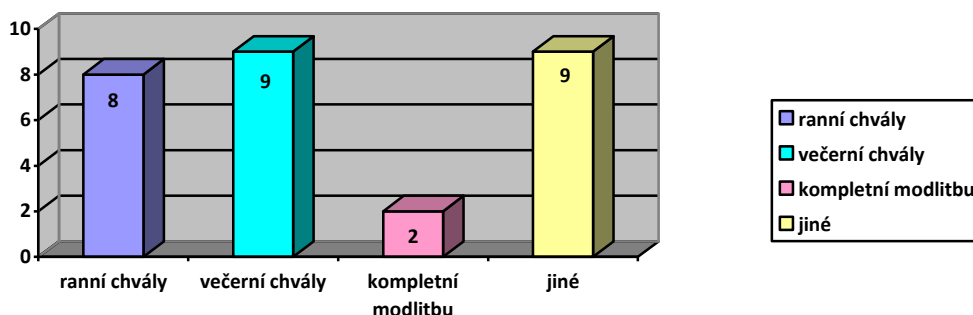
Graf 7: Jak často se modlíte breviář

Denně se modlí breviář dva z dvaceti dotazovaných. Jedenáct mladých se modlí příležitostně, a to na spolču a na různých akcích (tábor, víkendovky, silvestr). Několikrát týdně se modlí čtyři mladí. Dva z dotázaných neodpověděli a jedna žena odpověděla, že se modlí občas nepravidelně sama.

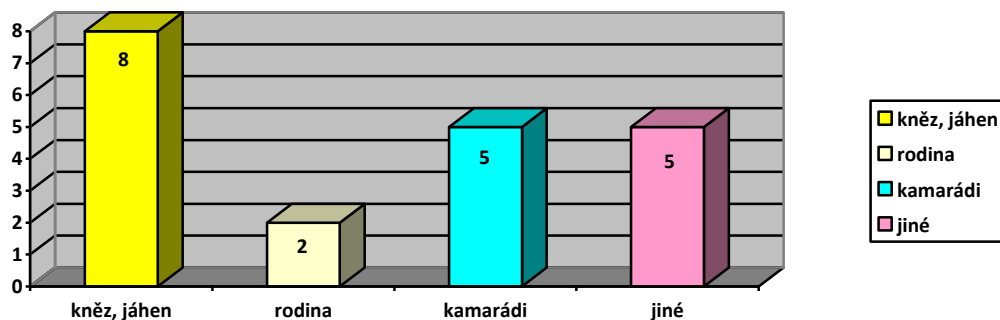
Graf 8: K modlitbě breviáře používám

Nejvíce dotázaných využívá klasickou knižní podobu breviáře. Mobil využívá šest dotázaných. Počítač k modlitbě využívají čtyři studenti a čtyři odpovídající zvolili možnost jiné. Mezi odpověďmi jiné byla zmíněna hlavně čtečka knih. Část respondentů využila i více možností podle podmínek, kde se zrovna nacházejí.

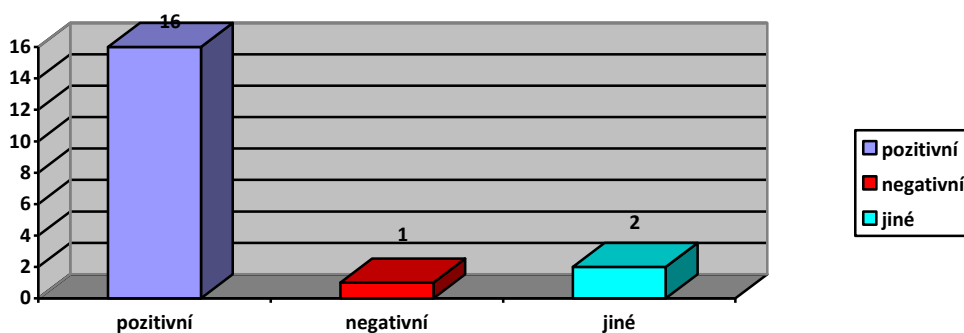
Graf 9: Které části modlitby breviáře se zpravidla modlíte

Tuto otázku nelze jednoznačně vyhodnotit, protože někteří dotazovaní se modlí více částí této modlitby, ale ne kompletní modlitbu. Ranní chvály se modlí osm z nich, večerní devět z nich, kompletní modlitbu pouze dva a možnost jiné využilo devět dotázaných s tím, že téměř všichni zmínili modlitbu kompletáře.

Graf 10: Kdo Vás k modlitbě přivedl

Téměř polovinu mladých přivedl k modlitbě breviáře kněz nebo jáhen. Modlitba breviáře v rodině ovlivnila dva z dotázaných. Také kamarádi v pěti případech přivedli k modlitbě breviáře své kamarády. Pět dotázaných zvolilo možnost jiné a objevují se zde odpovědi: manžel, spíš si mě našla sama, FATYM – fární tým Vranov nad Dyjí, Signály.LIFE.

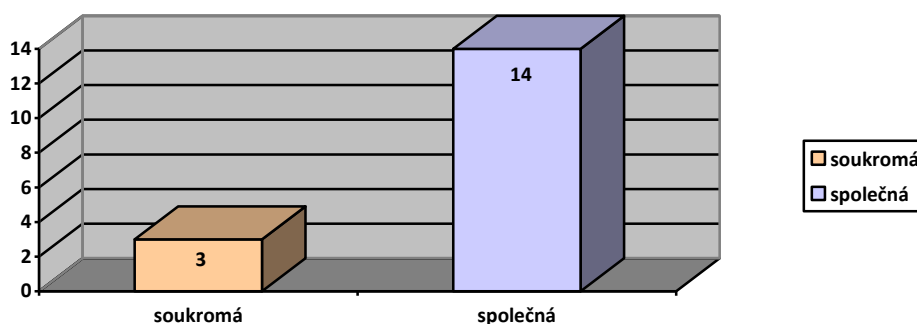
Graf 11: Jaký vztah máte k této modlitbě

Více než tři čtvrtiny dotázaných má k této modlitbě pozitivní vztah. Jedna respondentka má negativní vztah, a to proto, že jí přijde složité listování. Ve dvou případech zněla odpověď jiné a zde respondent zmínil, že teprve proniká do modlitby breviáře. Jeden respondent neodpověděl.

Otázka číslo dvanáct byla rozepisovací a zněla: **Co Vám na modlitbě breviáře vyhovuje/nevhovuje.** Nejprve rozebereme odpovědi, které se týkaly toho, co mladým na modlitbě breviáře **nevhovuje.** Nejčastěji zazněly tyto odpovědi: „Listování, není celá modlitba na jedné stránce.“, „časy“, „některé žalmy, které mají refrén“, „je moc

dlouhá“, „časem vzniká stereotyp a někdy člověk zjistí, že to jen bezmyšlenkovitě přečte“, „někdy mám velký problém modlit se ji s jinými lidmi – vytáčí mě jiná intonace“.

Naopak mezi vyhovující a kladné stránky breviáře, které mladí zmiňovali, se objevily tyto odpovědi: „**Vyhovuje** – mohu si vybrat různou část podle toho, jak stíhám“, „usebranost, celodenní pozitivní naladění“, „společenství lidí“, „pravidelnost“, „obsah“, „mám ráda žalmy, propojení s liturgií, vedení modlitby“, „připadá mně kontemplativní, člověk má prostor se nad verši zamyslet“, „pravidelnost, člověk se naučí žalmy, může je nahlížet pokaždé jinak“, „že je pro všechny stejná a všichni se v ní spojujeme a sjednocujeme“, „rychlá, je dána, takže i když je člověk trochu nesoustředěný, modlitba prostě jede“, „dlouhověková tradice, moudrost slova z Písma, to, že se v ní spojuje celá církev“.

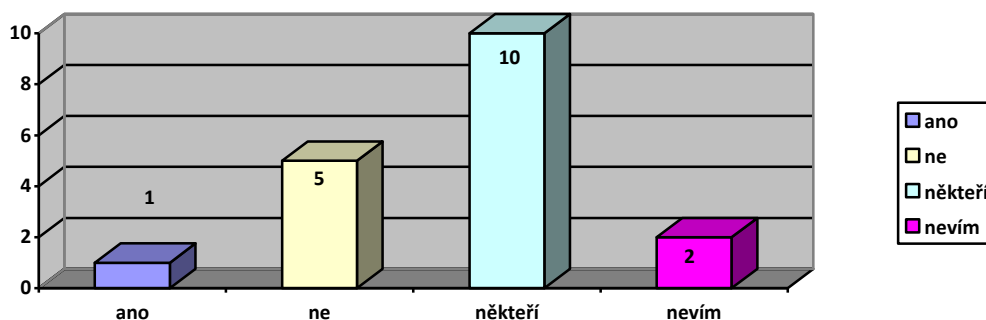
Graf 12: Dávám přednost při modlitbě breviáře

Většina dotázaných tj. čtrnáct, dává přednost společné modlitbě, tři dotázaní se raději modlí soukromě a jedna respondentka se nedokáže rozhodnout a uvedla: „Nevím, každá forma má své kouzlo.“ Dva z dotázaných na tuto otázku neodpověděli. I podle Adama (2008, s. 334) by měla být společná modlitba preferována před soukromou, protože denní modlitba církve má socializační funkci a měla by se pomocí ní spojoval celá církev.

Otázka číslo čtrnáct byla otevřená a zněla: **Jak tato modlitba ovlivnila Váš křesťanský život.** Osm dotázaných na tuto otázku neodpovědělo a ti, kteří odpověděli,

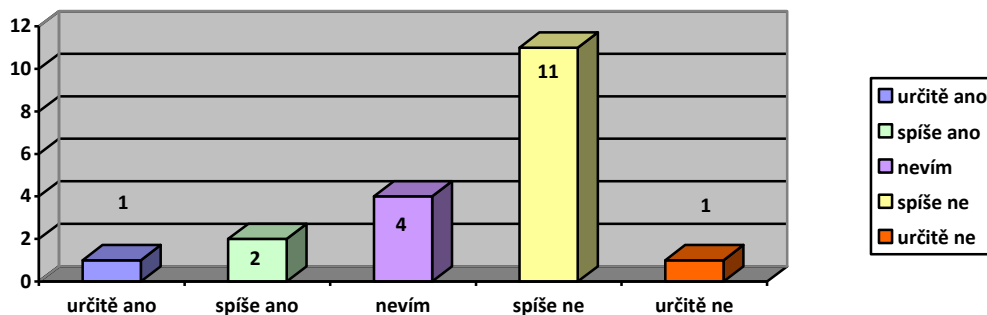
zmínili především pozitivní a neutrální reakce. Mezi pozitivní reakce jsem zařadil následující odpovědi: „Vnáší mi to do života řád, spojuje s celou církví.“, „Dává mi určitou pravidelnost a režim, i když se nemodlím vše a každý den.“, „Přiblížil jsem se Bohu.“, „Pomohla mi k pozitivnějšímu vztahu k církvi.“, „Stmelovala společenství spolubydlících na našem privátě, přivedla mě k pravidelnosti společné večerní modlitby.“, „Oblíbila jsem si modlitbu žalmů.“, „Pozitivně – z pravidelné modlitby mívám podobně dobrý pocit jako z pravidelného cvičení či otužování.“

Další respondenti zvolili spíše neutrální výroky, mezi kterými zazněly následující odpovědi: „Neovlivnila mě.“, „Zatím nijak.“, „Vzhledem k tomu, že se ji nemodlím moc často, tak moc ne.“, „Je to další způsob modlitby.“ Lze tedy říci, že respondenti jsou si vědomi pozitivní vlivu breviáře, který ovlivňuje jejich křesťanský život. Ti, co pozitivní vliv nespatřují, se tuto modlitbu zatím modlí jen příležitostně, tudíž na nich žádný vliv nezanechala.

Graf 13: Vědí lidé ve Vašem okolí (spolužáci, rodina,...), že se tuto modlitbu modlíte

Polovina dotázaných si myslí, že o nich někteří kamarádi či rodina vědí, že se modlí breviář. Jeden dotázaný je přesvědčen, že jeho okolí o tom ví. Pět respondentů je přesvědčeno, že okolí nic netuší. Dva dotázaní neodpověděli na tuto otázku a dva si nejsou jisti a zvolili možnost nevím.

Graf 14: Ovlivnila Vaše modlitba breviáře i lidi, kteří přijdou s Vámi do styku

Jeden z dotázaných je přesvědčen, že jeho modlitba breviáře ovlivnila i lidi v jeho okolí. Dva jsou toho názoru, že také došlo k ovlivnění okolí, ale nejsou si jisti. Čtyři dotázaní jsou nerozhodní a neví, jak jejich modlitba breviáře ovlivnila lidi, kteří s nimi přišli do styku. Největší skupinu čítající jedenáct osob tvoří ti, kteří si myslí, že jejich modlitba neměla vliv na lidi v jejich okolí. Jeden je přesvědčen, že určitě jeho modlitba neměla vliv na lidi, kteří s ním přijdou do styku. Jeden respondent neodpověděl.

Předposlední sedmnáctá otázka zněla: **Kdo nebo co Vás povzbuzuje k modlitbě breviáře.** Na tuto otázku neodpověděli čtyři z dotázaných. Ostatní odpovědi by se daly kategorizovat do následujících skupin:

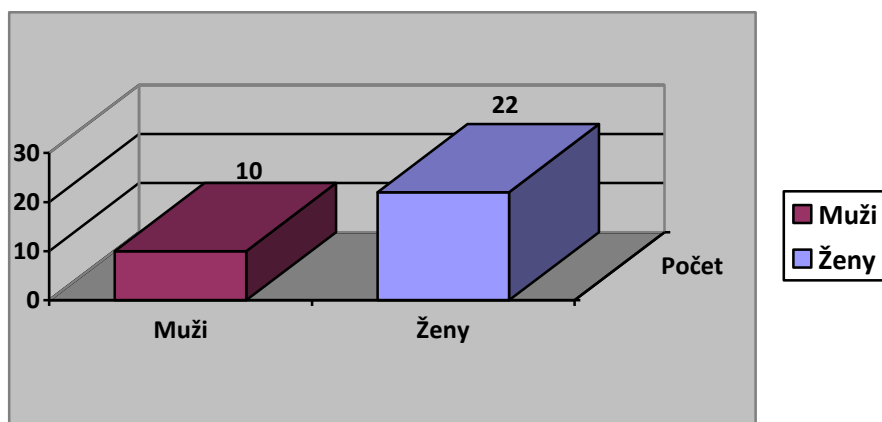
- **Církev** (místní kněz, kněz při nějaké akci, jáhen);
- **Přátelé** (společenství přátel; lidé z FATYMU; kolektiv; „radost vyzařující z lidí, kteří se jí modlí“; přítel; „Manžel, chci se večer pomodlit, věnovat se Bohu“);
- **Vlastní iniciativa** (touha se přiblížit k Bohu; „vytrvalost, chuť“; svědomí);
- **Struktura modlitby** („To, že je to modlitba, která trvá určitou dobu. To, že obsahuje čtení z Písma. To, že spojuje celou církev. Láká mě modlit se i jinak než vlastními slovy.“; „Modlitba žalmů – chvála, díky, prosba na konci a na začátku dne.“).

Jak je z výše uvedených skupin patrné, tak nejčastěji jsou mladí lidé povzbuzováni církevními autoritami, přáteli a rodinou. Někteří se modlitbu breviáře

modlí z vlastní iniciativy a pro jiné byla inspirací k modlení se denní modlitby církve samotná struktura této modlitby.

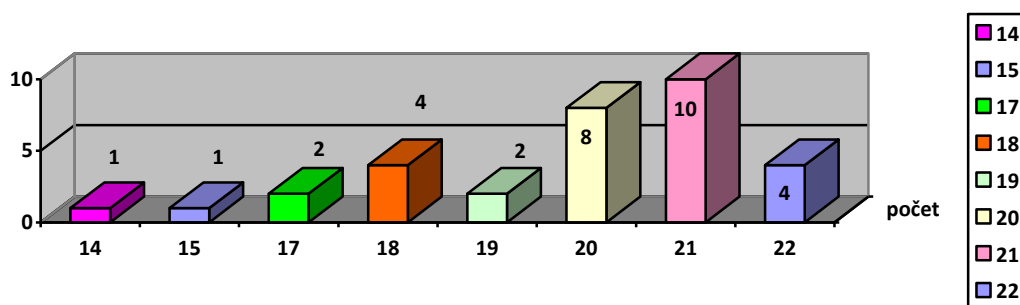
Poslední osmnáctá otázka zněla: **Jak je Vaše společenství vedeno k modlitbě breviáře.** Sedm dotázaných na tuto otázku neodpovědělo. Jeden dotázaný uvedl, že měl o této modlitbě přednášku („Měli jsme pěkné povídání o této modlitbě.“). Ostatní buď nejsou schopni posoudit, jak jsou k modlitbě breviáře vedeni, protože odpověděli „Nevím.“, „Asi nijak.“ anebo se domnívají, že jsou k modlitbě breviáře vedení především na různých duchovních akcích, což dokumentují následující dopovědi: „Modlíme se společně na vícedenních akcích.“, „Pouze na víkendech.“, „Na akcích.“, „Na duchovních obnovách apod.“. Tři dotázaní se domnívají, že jejich společenství není k modlitbě breviáře vedeno, protože jejich odpovědi obsahovaly výroky: „Nijak.“, „Není vedeno.“, „Zatím ne, ale připravuje se.“

Modlitba breviáře ve společenství mladých z farnosti Bučovice

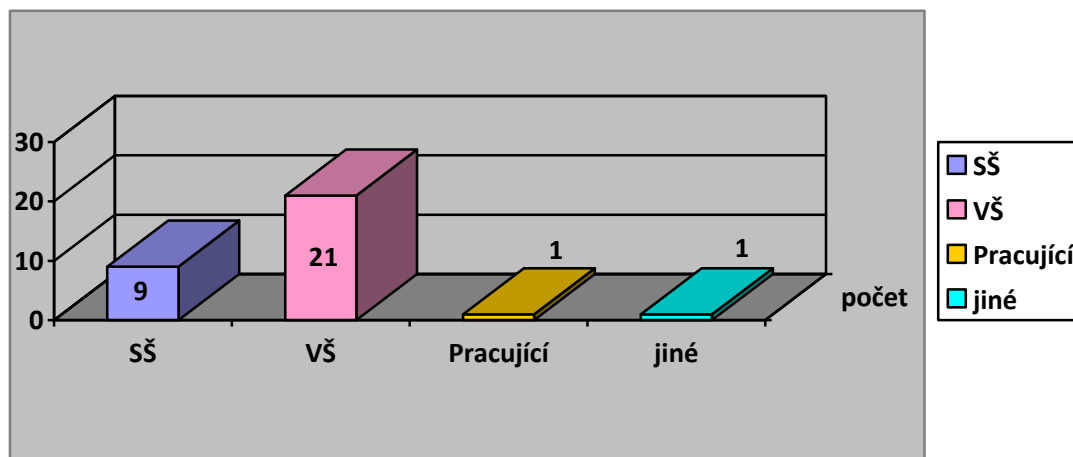
Graf 15: Pohlaví

Dotazníkového šetření se zúčastnilo ve farnosti Bučovice deset mužů a dvacet dva žen. Žen tedy bylo dvakrát více než mužů. Ženy jsou totiž ochotnější k vyplňování dotazníků než muži. Celkově totiž bylo rozdáno čtyřicet tři dotazníků a vrátilo se jich třicet dva.

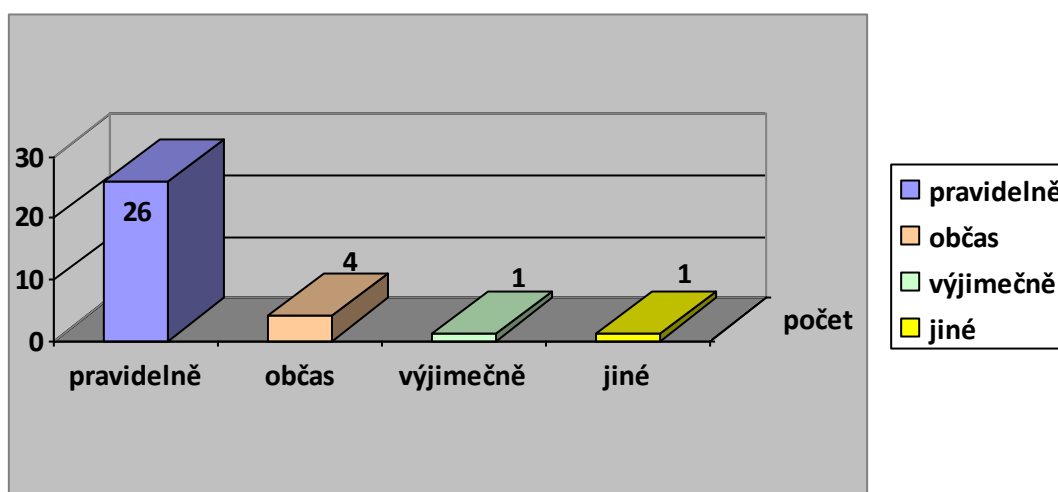
Graf 16: Věk

V této farnosti je nižší věkový průměr. Jedna respondentka je již čtrnáctiletá, skupina patnáctiletých je zastoupena také jednou osobou. Sedmnáctiletí jsou dva, osmnáctiletí čtyři, devatenáctiletí dva. Větší skupinu tvoří dvacetiletí, kterých je osm. Největší skupinu tvoří jednadvacetiletí, těch je deset. Poslední věkovou skupinou jsou dvaadvacetiletí, kteří jsou čtyři.

Graf 17: Stav

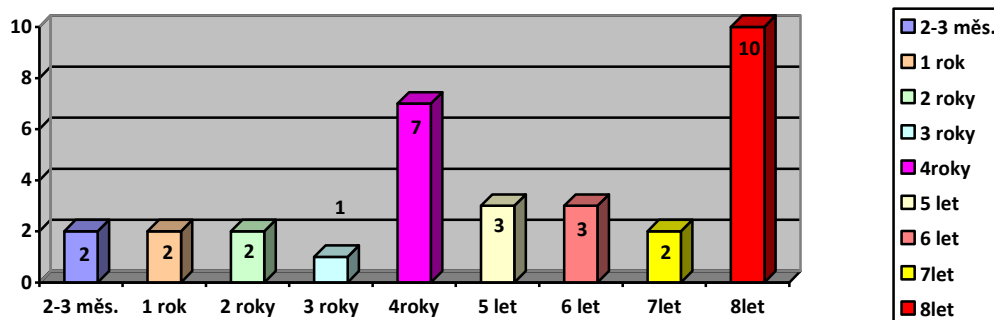
Jak je z grafu patrné, zhruba dvě třetiny dotázaných tvoří vysokoškoláci. Menší skupinu o počtu devět studentů tvoří středoškoláci. Jeden z dotázaných již pracuje a nejmladší respondent zvolil skupinu jiné, protože pravděpodobně navštěvuje základní školu.

Graf 18: Do společenství mládeže chodím

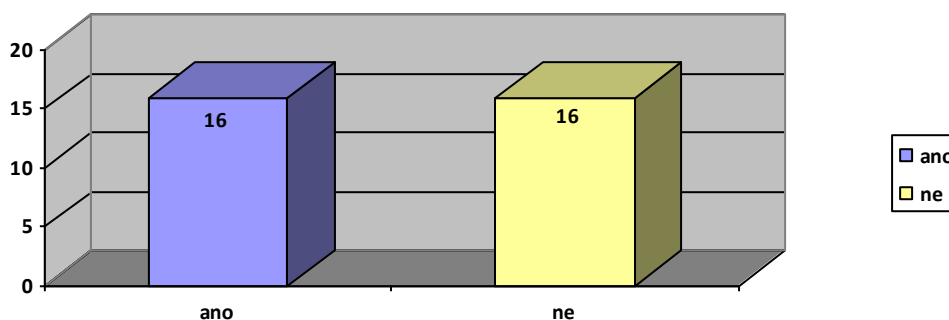
Jak je vidět z grafu, dvacet šest dotázaných chodí do společenství mládeže pravidelně. Čtyři dotázaní docházejí občas, jeden výjimečně a jeden respondent odpověděl jiné s tím, že chodí nepravidelně podle výuky ve škole. Jelikož se jedná o věkově mladší kategorii, domnívám se, že ještě nemají tolik ostatních aktivit a tudíž navštěvují společenství pravidelně. Vzhledem k tomu, že jsou tu i tací, kteří docházejí

občas, je jasné, že společenství se řídí zásadou, kterou zmínil Opatrný (2000) – „Mít svobodu kdykoliv společenství opustit nebo je navštěvovat pouze příležitostně“.

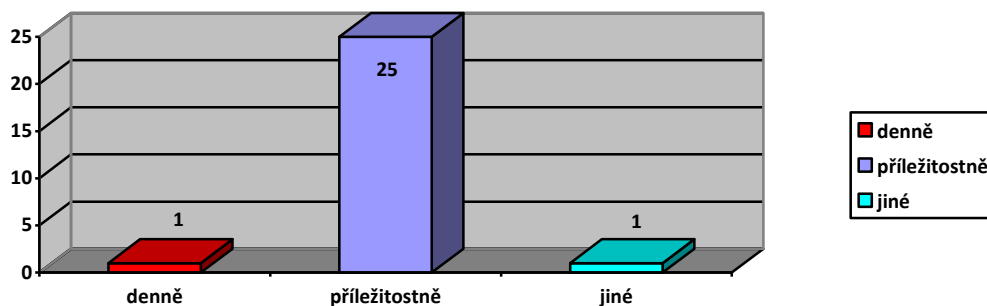
Graf 19: Jak dlouho jste ve společenství mládeže

Jak je možno vidět na grafu, doba, jak dlouho někteří navštěvují společenství mládeže, je od tří měsíců do osmi roků a jednotlivé sloupce jsou téměř vyrovnané, až na dvě výjimky, které tvoří skupina sedmi, kteří docházejí do společenství čtyři roky a největší skupina deseti, která toto společenství navštěvuje již osm roků. Pravděpodobně se jedná o skupinu vrstevníků, kterým je nyní dvacet jedna až dvacet dva roků a společenství začali navštěvovat již jako žáci základní školy.

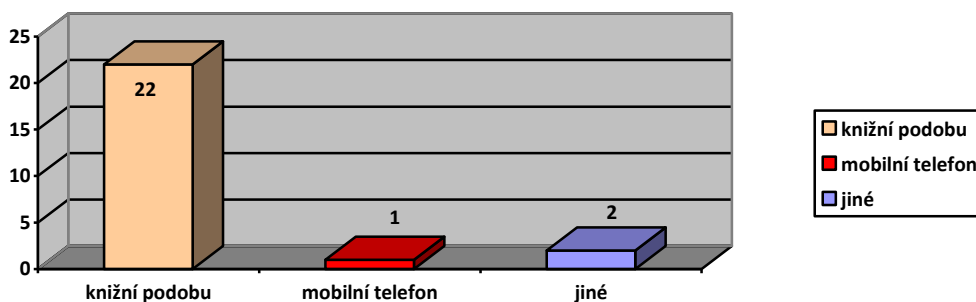
Graf 20 : Modlím se breviář

Na otázku, modlím se breviář, odpovědělo stejným počtem šestnáct respondentů ano a šestnáct ne. Jak bylo zjištěno z dalších odpovědí, tak většina z těch, co odpověděli ne, se stejně breviář příležitostně modlí při různých akcích.

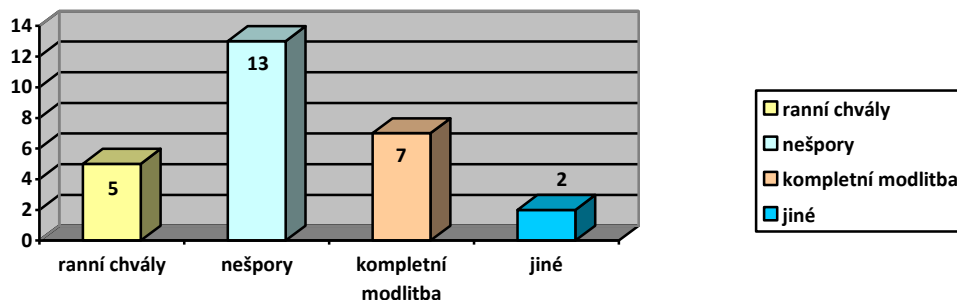
Graf 21: Jak často se modlíte breviář

Denně se modlí breviář jedna dívka. Příležitostně většinou na akcích a ve spolčů se modlí breviář dvacet pět dotázaných. Možnost několikrát týdně ne zvolil nikdo a jiné odpověděl jeden z dotázaných. Pět dotázaných na tuto otázku neodpovědělo.

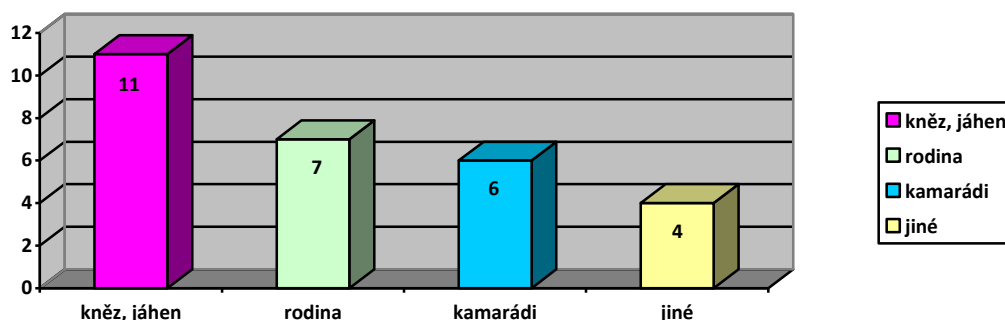
Graf 22: Využíváte

Dvacet dva dotázaných využívá klasickou knižní podobu. Mobilní telefon využívá jeden dotázaný. Počítač k modlitbě nevyužívá nikdo a možnost jiné zvolily dvě osoby a jedna z nich napsala, že využívá nakopírované texty. Sedm respondentů na tuto otázku neodpovědělo.

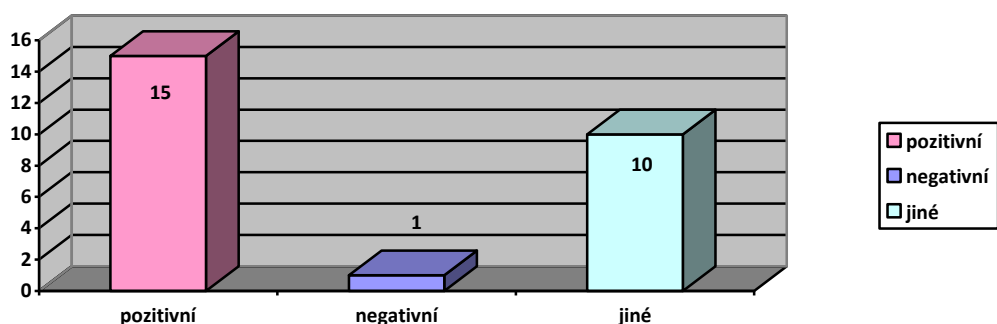
Graf 23: Které části této modlitby se zpravidla modlíte

Nejvíce dotázaných, tj. třináct, se modlí večerní chvály. Sedm mladých se modlí kompletní modlitbu. Zde došlo pravděpodobně k nepochopení otázky. Podle mého názoru se modlí kompletní večerní modlitbu ve společenství, a ne, jak bylo myšleno v otázce, kompletní celodenní modlitbu. Ranní chvály se modlí pět dotázaných a odpověď jiné zvolili dva dotázaní. Na tuto otázku pět respondentů neodpovědělo.

Graf 24: Kdo Vás k modlitbě přivedl

Nejvíce dotázaných, to je jedenáct, k modlitbě breviáře přivedl kněz nebo jáhen. Sedm dotázaných k modlitbě přivedla rodina. Kamarádi ovlivnili šest dotázaných a možnost jiné zvolily čtyři a vyjádřili se takto: řeholní sestra, řádové sestřičky na dovolené, animátorský kurz na středisku mládeže, tábor Radost (Amerika). Čtyři dotázaní neodpověděli.

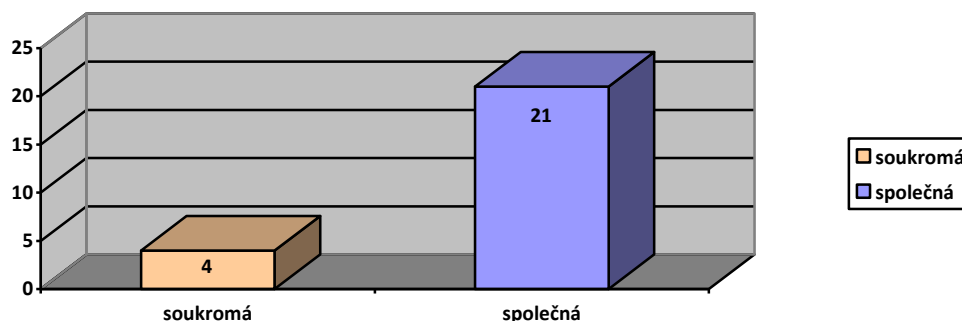
Graf 25: Jaký vztah máte k této modlitbě

Zhruba polovina dotázaných se vyjádřila, že k této modlitbě má pozitivní vztah. Jeden dotázaný má negativní vztah a variantu jiné zvolilo deset dotázaných, většina z nich odpověděla, že k této modlitbě mají neutrální vztah a dva odpověděli, že k modlitbě nemají žádný vztah. Šest dotázaných neodpovědělo vůbec.

Otázka číslo dvanáct byla rozepisovací a zněla: **Co Vám na modlitbě breviáře vyhovuje/nevyhovuje.** Mezi odpověďmi, které shrnovaly, co mladým na modlitbě nevyhovuje, se objevily následující výroky: „Nebaví mě, je dlouhý, neosobní.“, „Modlitba se společenstvím, obvykle vypínám – někdo se ho za mě domodlí, nevidím užitek pro mě osobně.“, „Nepřehlednost – listování v knize, není celá modlitba na jednom místě.“, „Je těžká pro mě jako začátečníka, který se ho modlí příležitostně, to mě odrazuje.“, „Délka.“, „Že je občas dlouhý.“, „Časová náročnost (hlavně ráno); nošení knižní podoby breviáře s sebou.“, „Složitost.“, „Složitost systému.“, „Časté opakování kompletáře.“.

Mezi kladnými výroky, co mladým na modlitbě breviáře vyhovuje, se objevily následující odpovědi: „Vyhovuje mi, že modlitbu někdo vede.“, „Že se to modlí církev po celém světě.“, „Mám ráda žalmy.“, „Že do modlitby breviáře mohou být zapojeni všichni, kteří se ho modlit chtějí.“, „Úryvky z Bible.“, „Jelikož se ho modlím příležitostně, tak se mi na něm líbí, že mi obohatí modlitbu.“, „Žalmy, spojení modlicích se v jedné modlitbě.“, „Že není monotónní.“, „Ranní chvály“, „Sjednocuje všechny v jedné modlitbě a přitom je každý den jiná; střídání ve čtení.“, „Pěkné žalmy, mají co říct.“.

Deset dotázaných na tuto otázku neodpovědělo a odpověď tři byla neutrální a zněla: „Zatím nemám moc zkušeností.“, „Musím si na ni najít čas.“, „Nepřemýšlel jsem o tom.“. Nejvíce si respondenti stěžovali na složitost a délku modlitby, naopak kladně vnímali možnost sjednocení celé církve v modlitbě.

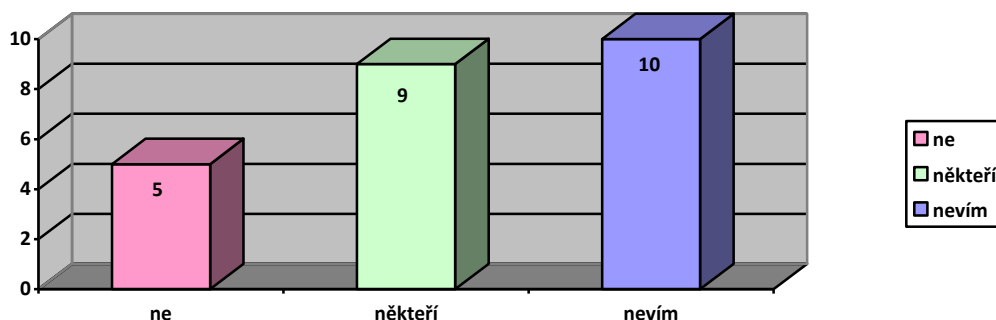

Graf 26: Dáváte přednost při modlitbě breviáře

Společné modlitbě dává přednost dvacet jedna mladých, čtyři upřednostňují soukromou formu a sedm dotázaných na tuto otázku vůbec neodpovědělo. Stejně jako u výsledků z farnosti Brno – Petrov i zde převládá společná modlitba nad soukromou. Tento výsledek je dobrý, protože i podle Adama (2008, s. 334) by měla být společná modlitba preferována před soukromou, protože denní modlitba církve má socializační funkci a měla by se pomocí ní spojovat celá církev, k tomu povzbuzoval i samotný Ježíš, který sice sám upřednostňoval soukromou modlitbu, přesto dal pro společnou modlitbu „zvláštní zaslíbení“ (Tomášek, 1968, s. 90): „Kde jsou dva nebo tři shromáždění ve jménu mém, tam jsem já mezi nimi“ (Mat 18,20).“

Otázka číslo čtrnáct byla otevřená a zněla: **Jak tato modlitba ovlivnila Váš křesťanský život.** Čtrnáct dotázaných na tuto otázku neodpovědělo, a ti, kteří odpověděli, zmínili buď pozitivní vliv anebo zatím nejsou schopni žádný vliv identifikovat. Mezi kladnými odpověďmi se objevily následující: „Obohacuje můj duchovní život.“, „Povzbudila mě.“, „Pozitivní obohacení.“, „Kladně, nezanedbávala jsem pak modlitbu, pravidelně jsem si na ni udělala čas.“

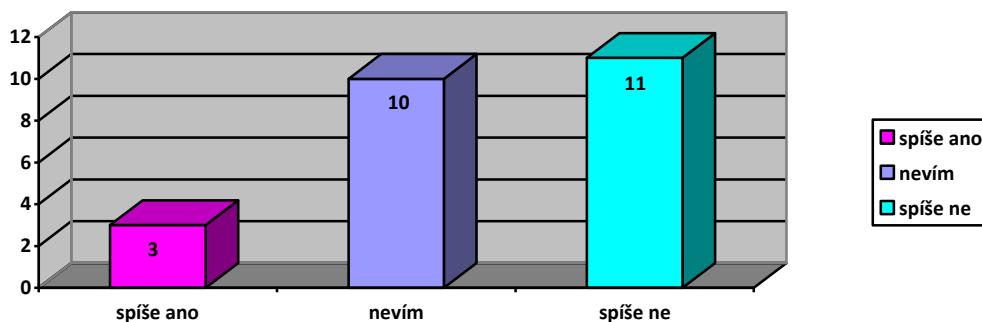
Neutrální odpovědi: „Další forma modlitby.“, „Nijak zásadně, modlím se ho opravdu velmi zřídka.“, „Nevím, modlila jsem se ho zatím jen párkrát.“, „Jelikož se ho nemodlím pravidelně, tak můj křesťanský život nijak neovlivnila.“

Graf 27: Vědí lidé ve Vašem okolí (spolužáci, rodina, ...), že se tuto modlitbu modlíte

Nikdo z dotázaných nepřiznal, že by někdo z jeho okolí věděl, že se modlí modlitbu breviáře. Pět respondentů je toho názoru, že jejich okolí neví o tom, že se

modlí. Devět respondentů přiznalo, že aspoň někteří v jejich okolí vědí, že se modlí breviář. Deset dotázaných nedokáže posoudit, zda někdo v okolí o tom ví. Osm mladých na tuto otázku neodpovědělo.

Graf 28: Ovlivnila Vaše modlitba breviáře i lidi, kteří přijdou s Vámi do styku

Tři z dotázaných si myslí, že jejich modlitba breviáře ovlivnila i lidi, kteří s nimi přijdou do styku. Deset dotázaných zvolilo v této otázce možnost nevím. Jedenáct respondentů je toho názoru, že jejich modlitba breviáře spíše neovlivnila lidi, kteří s nimi přijdou do styku. Osm dotázaných neodpovědělo.

Předposlední sedmnáctá otázka zněla: **Kdo nebo co Vás povzbuzuje k modlitbě breviáře.** Na tuto otázku neodpovědělo devět z dotázaných. Ostatní odpovědi byly následující:

- **Církev** („Kněz“, „Pan farář“, „Otcové“, „Sestřičky“)
- **Přátelé** („společenství“, „kamarádi“, „Modlím se příležitostně na akcích, takže lidé kolem mě, kteří se ho modlí“, „společenství mladých“, „příklad vlastní sestry“, „Občas se ho modlíme na spolčo akcích, takže to, že se modlíme hromadně.“)
- **Vlastní iniciativa** („Pravidelná upomínka na mobilu“, „Má vlastní potřeba.“)
- **Ostatní** („Jistota, že všude na světě se mnoho lidí modlí totéž, ale i přesto se breviář nemodlím, je moc dlouhý a pro mě dost neosobní, ale vím, že mnoha lidem vyhovuje.“)

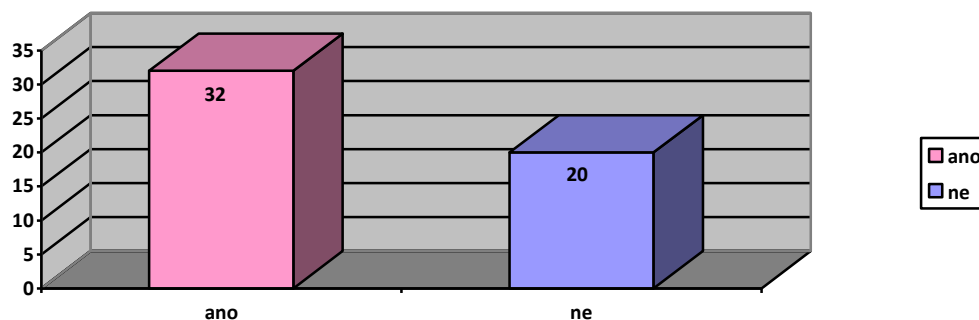
Některé odpovědi například kněz a společenství se opakovaly i několikrát. Jde tedy usoudit, že nejčastěji k modlitbě breviáře povzbuzují právě kněží a společenství mladých – přátelé. Méně často se mladí lidé modlí z vlastní iniciativy.

Poslední, osmnáctá otázka zněla: **Jak je Vaše společenství vedeno k modlitbě breviáře.** Jedenáct dotázaných na tuto otázku neodpovědělo. Někteří respondenti se domnívají, že je jejich společenství vedeno k modlitbě breviáře jejich knězem: „Knězem a některými členy.“, „Kněz nás k ní vede, převážně na akcích.“, „Panem farářem.“, „Knězem, například na společných akcích, duchovních obnovách, ...“, „Díky našemu panu faráři.“. Jiní se domnívají, že je vedeno: „Tím, že je v programu.“, „Během modlitby ve spolču.“, „Nevím asi se vede samo.“, „Modlíme se příležitostně.“, „První spolčo se bohužel rozpadlo – možná protože jsme se modlili breviář; v druhém, kam právě chodím už osm let, se breviářem příliš nezabýváme, jen výjimečně.“ Je tedy patrné, že mladí lidé si neuvědomují, zda jsou k modlitbě breviáře vedeni anebo ne.

4.3 Vyhodnocení hypotéz

H 1: Mládež ze společenství se modlí modlitbu breviáře i mimo společenství.

Ve výzkumném šetření, které proběhlo v podzimních měsících roku 2013 ve farnosti Brno – Petrov a ve farnosti Bučovice bylo zjištěno následující. Z padesáti dvou dotázaných se třicet dva, tj. téměř 62 %, breviář modlí. Z tohoto počtu se tři osoby breviář modlí denně. Denně se tuto modlitbu modlí jen nepatrná část z nich, ale příležitostně pod vedením kněze na různých akcích a ve společenství mládeže se zvládne modlitbu pomodlit téměř každý. Lze tedy usoudit, že se mladí lidé modlí breviář i mimo společenství, i když je jich jen přibližně 6 % z počtu dotázaných, avšak když vezmeme v potaz pouze ty, co se breviář někdy modlí, pak se jedná téměř o 10 %.

Graf 29: Modlím se breviář

H 2: Modlitba breviáře má pozitivní vliv na mladé lidi, kteří se modlí breviář.

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že modlitba breviáře má následující účinky na mladé lidi: „Vnáší mi to do života řád, spojuje s celou církví.“; „Přiblížil jsem se k Bohu.“; „Přivedla mě k pravidelnosti společné večerní modlitby.“; „Obohacuje můj duchovní život.“; „Kladně, nezanedbávala jsem pak modlitbu, pravidelně jsem si na ni udělala čas.“

Z těchto odpovědí lze usuzovat, že na respondenty, kteří se častěji modlitbu breviáře modlí, má tato modlitba pozitivní vliv a přibližuje je k Bohu a církvi. Modlitba breviáře podněcuje k pravidelnosti a řádu, který dává životu dobré prostředky v boji proti pokušení a zlu. Mladí lidé hlavně uváděli pozitivní vliv na jejich život a někdy jejich odpovědi byly neutrální, negativní odpověď se v dotazníku nevyskytla.

Pozitivní vliv breviáře může být způsoben i tím, jaký vztah mají mladí lidé k této modlitbě. Třicet jedna dotázaných má kladný vztah k této modlitbě, což představuje asi 60 % dotázaných. Také šest dotázaných si je vědomo kladného vlivu této modlitby i na své okolí.

4.4 Závěry výzkumného šetření

Výzkumu se zúčastnilo celkem padesát dva mladých z farností Brno – Petrov a Bučovice. Farnost Brno – Petrov byla zastoupena mladými lidmi ve věku

od devatenácti do dvaceti šesti roků. Největší skupinu tvořili dvaceti čtyřletí. Tito respondenti byli převážně vysokoškoláci, těch bylo patnáct a pět bylo pracujících. Farnost Bučovice tvořila mládež od čtrnácti do dvaadvaceti roků. Na rozdíl od farnosti Brno – Petrov zde bylo devět středoškoláků, a dokonce jeden člen navštěvující poslední ročník ZŠ. Zbytek tvořili vysokoškoláci a jeden pracující. Při porovnání výsledků dotazníkového šetření mezi jednotlivými farnostmi byl tento věkový rozdíl patrný na vyzrálosti jejich odpovědí.

Cílem mé práce bylo zjistit, zda se mládež zajímá o modlitbu breviáře, modlí se ho a jaký pro ně má význam tato forma modlitby. Šetřením bylo zjištěno, že téměř 62 % dotázaných se breviář modlí, ovšem pouze někdy nebo příležitostně. Pravidelně se modlitbu breviáře modlí tři dotázaní, což představuje 6 % dotázaných, ale 10 % z těch, kteří se modlitbu modlí. Dotazy bylo zjištěno, že modlitbě breviáře přikládají důležitý význam, protože je tato modlitba podněcuje k pravidelnosti, řádu a přibližuje blíže k Bohu a církvi.

Většina respondentů se modlitbě breviáře věnuje nepravidelně, a to na různých akcích, duchovních obnovách, církevních táborech apod. Jelikož tyto duchovní akce pořádají církevní společenství, farnosti, církevní řády a jiné podobná společenství, tak většina mládeže má první zkušenosti s modlitbou breviáře právě z těchto akcí. Proto impulzem k této modlitbě často bývá kněz, jáhen, řeholník, vedoucí tábora, ministranti nebo kamarádi. Kněz byl iniciátorem modlitby breviáře u devatenácti respondentů. Právě kněží jsou podle Katechismu „odpovědni za výchovu svých bratří a sester k modlitbě.“ (KKC 2686) Kamarádi byli zmíněni u jedenácti respondentů a rodinní příslušníci u devíti dotázaných.

Podle charakteru akce pak přichází v úvahu modlitba ranních nebo večerních chval, protože na většinu dalších modliteb by bylo nutné přizpůsobit program akce. Právě večerní chvály se modlí dvacet dva respondentů a ranní chvály třináct respondentů. Podle Všeobecných pokynů k denní modlitbě církve (s. 11–13) tvoří večerní chvály neboli nešpory společně s ranními chválami hlavní část denní modlitby a je dobré, pokud se mladí tyto části denní modlitby církve modlí.

Z dotazníkového šetření dále vyplynulo, že pravidelná modlitba breviáře vnesla do života mladých lidí řád, pocit zodpovědnosti, stmelila kolektiv mladých lidí. Někteří z dotázaných se tuto modlitbu modlí i ve své vlastní rodině, což také přispěje

k duchovnímu růstu a správnému klimatu v rodině. Díky tomu, že modlitba breviáře je modlitbou celé církve, tak částí respondentů pomohla k lepšímu vztahu k církvi a dobrým vztahům v rámci farního společenství. Nepochybně přispěla ke kvalitnějším mezilidským vztahům a člověk, který se tuto modlitbu modlí, určitě působí pozitivně na své okolí.

U respondentů převládá společná modlitba breviáře nad soukromou. Tato forma společné modlitby by i podle Adama (2008, s. 334) měla být preferována před soukromou, protože denní modlitba církve má socializační funkci a měla by se pomocí ní spojovat celá církev, k tomu povzbuzoval i samotný Ježíš.

Závěr

První kapitola je zaměřena na vysvětlení pojmu modlitba z pohledu několika autorů, kteří se shodují, že modlitbou je dobrovolný rozhovor s Bohem a snaha člověka zdokonalovat svoji modlitbu a modlit se pravidelně a s úctou k Bohu. Kromě modlitby samotné jsou důležité i projevy, které ji doprovázejí. Je vyzdvížena i společná modlitba a mezi nejčastěji uváděné problémy při modlitbě patří ztráta koncentrace a nedostatek vytvoření si času na modlitbu.

Druhá kapitola je věnována konkrétně modlitbě breviáře. Je zde popsán stručný historický vývoj breviáře, který se v průběhu staletí měnil. Současné členění modlitby breviáře na jednotlivé části, které se modlí během dne. Z breviáře jsou nejdůležitější ranní a večerní chvály, které jsou i u mladých lidí dle výsledků výzkumu hojně využívány při společné modlitbě na křesťanských akcích pro mládež. Breviář se stává dostupnější prostřednictvím internetu a moderních informačních technologií, ale v našem výzkumu nebyl tento potenciál využit, protože na křesťanských akcích mnohdy nebývá přístup k internetu, tudíž je stále využívána papírová verze modlitby. Nepopíratelný je i význam této modlitby v životě nejen kněží a řeholníků, ale hlavně v mladší generaci věřících, kteří se scházejí ve společenství mládeže a prosí za celý svět a přibližují se církvi a Bohu.

Třetí kapitola je zaměřena na společenství mládeže v jednotlivých farnostech. Každá farnost je jiná, v jedné je hned několik společenství a v jiné není žádné. Cílem je vytvořit společenství, které má společný cíl, který toto společenství stmeluje. Mezi nejčastější aktivity křesťanských společenství patří modlitba. Mezi jednu z hlavních zásad, která se ověřila i v interpretaci dotazníků, je otevřenost této skupiny, aby každý její člen měl svobodu kdykoliv společenství navštívit nebo jej opustit.

Čtvrtá kapitola je věnována výzkumu – zjištění, jaký mají mladí lidé ze společenství dvou farností vztah k modlitbě breviáře. Dotazník, který byl použit k tomuto zjištění, obsahoval osmnáct otázek týkajících se problematiky modlitby breviáře. Dotazník byl aplikován ve společenství mládeže ve farnosti Brno – Petrov a farnosti Bučovice. Výsledky dotazníků jsou zpracovány formou grafů, které přehledně dokumentují vyhodnocovaná data. Data, i když jsou brána z malého vzorku padesáti

dvou dotázaných, jsou pro tento druh výzkumu postačující, protože je jen málo mladých lidí, kteří se breviář modlí, a jen malé procento z nich je ochotno k tomuto tématu odpovídat na otázky, což je potřeba brát v potaz při hodnocení.

Z výsledků tohoto dotazníkového šetření lze usuzovat, že mladí lidé jsou schopni reflexe pozitivních účinků denní modlitby církve teprve po několika letech. Mezi pozitivní účinky denní modlitby církve můžeme zařadit následující: přiblížení k Bohu a církvi, sjednocení ve společenství, podnícení k pravidelnosti a řádu, který dává životu dobré prostředky v boji proti pokušení a zlu. Teprve průměrně po třech letech pravidelné modlitby ranních a večerních chval jsou respondenti schopni reflektovat další přínosy modlitby, konkrétně se jedná o pozitivní vliv na okolí, posílení křesťanského života a vřelý vztah k Bohu.

Ve zkoumaných společenstvích mládeže se však nepodařilo prokázat následující přínosy denní modlitby církve uváděné v dokumentech a duchovní tradici církve, a to především pochopení smyslu žalmů a posvěcení člověka, který se breviář modlí. Absence těchto přínosů může být ovlivněna faktem, že se mladí lidé denní modlitbu církve modlí pod vedením osoby, která má s touto modlitbou delší zkušenost a pod tímto vedením jim modlitba vyhovuje a posouvá je dále v duchovním životě, ale pokud mají být aktivní z vlastní iniciativy, pak většinou v modlitbě brzy poleví a odpadnou od ní, tudíž se u nich tento přínos modlitby nemůže projevit.

Anotace

Příjmení a jméno autora: ČECH Vlastimil

Instituce: Katedra pastorální a spirituální teologie CMTF UP v Olomouci

Název práce: *Modlitba breviáře ve společenství mládeže*

Vedoucí práce: PhDr. ThLic. Ing. Jaroslav Filka

Počet stran: 60

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 19

Klíčová slova: breviář
 společenství mládeže
 modlitba

Bakalářská práce se zabývá problematikou modlitby breviáře u mladých lidí. Shrnuje základní poznatky o denní modlitbě církve a problematiku společenství mladých. Stěžejní část práce je věnována zjišťování, jak mladí lidé ze dvou farností vnímají denní modlitbu církve a jaký k ní mají vztah. S pravidelnou modlitbou breviáře se u mladých lidí zvyšují pozitivní účinky modlitby, mladí prohlubují svůj vztah k Bohu a církvi, daří se jim bojovat se zlem a pozitivně ovlivňovat svoje okolí.

Resumé

ČECH, Vlastimil Modlitba breviáře ve společenství mládeže

Bakalářská práce

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký vztah mají mladí lidé k modlitbě breviáře, zda se ho modlí, jak často a které modlitby. Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola pojednává o modlitbě jako důvěrném vztahu k Bohu. Druhá kapitola se zabývá denní modlitbou církve, jejím historickým vývojem, současnou podobou a jejím členěním. Třetí kapitola se věnuje problematice společenství mládeže, jak vznikají, jaká je jejich náplň a jaké jsou nejčastější důvody jejich rozpadu. Čtvrtá kapitola zachycuje a nastiňuje vztah mladých ze dvou společenství mládeže k modlitbě breviáře.

Bakalářská práce poukázala na fakt, že s délkou a pravidelností modlitby breviáře přibývá pozitivních účinků modlitby. Avšak mladých, kteří se modlí pravidelně, je velice málo, protože většina mladých se s modlitbou breviáře setkává pouze na křesťanských akcích.

Summary

ČECH, Vlastimil. The Daily prayer of the Church in the young groups

Bachelor thesis

The aim of this thesis was to find out what the relationship young people have to pray the breviary, whether they pray, how often and which prayers. The work is divided into four chapters. The first chapter discusses prayer as an intimate relationship with God. The second chapter deals with the Daily prayer of the Church, its historical development, current form and its breakdown. The third chapter deals with the issue of youth communities, how they arise, what is their content and what are the most common reasons for their breakup. The fourth chapter describes and outlines the relationship of two young youth communities to pray the breviary.

Bachelor thesis pointed to the fact that the length and regularity of prayer breviary increasing the positive effects of prayer. However, young people who pray regularly are few because most young people firstly meets up with breviary on Christian events.

Bibliografie

ADAM, Adolf. *Liturgika: křesťanská bohoslužba a její vývoj*. 2. vyd. Praha: Vyšehrad, 2008. 471 s. ISBN 978-80-7021-968-3.

BALÍK, Jan. *Máš na víc: život je umění, kterému se učíme od mládeží*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2006. 103 s. ISBN 80-86949-14-1.

Denní modlitba církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2007. 2247 s. ISBN 978-80-7192-687-0.

FILKA, Jaroslav. *Metodika tvorby diplomové práce: praktická pomůcka pro studenty vysokých škol*. 1. vyd. Brno: Knihař, 2002. 224 s. ISBN 80-862-9205-3.

HOORNAERT, Georges. *Breviář*. Stará Říše na Moravě: Josef Florian, 1936. 103 s.

Kancionál: společný zpěvník českých a moravských diecézí. 30. vyd., 2. vyd. Praha: Katolický týdeník, 2004. 595 s. ISBN 80-86615-03-0.

Katechismus katolické církve. 2. vyd., Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2001. 793 s. ISBN 80-7192-488-1.

MALINA, Bedřich. *Dějiny římského breviáře*. Praha: Vyšehrad, 1939. 413 s.

OPATRŇÝ, Aleš. *Malá společenství*. Pastorační středisko Praha, [online]. 2000 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/Mala-spolecenstvi-P-Ales-Opatrny.html>

OPATRŇÝ, Aleš. *Mladí Křesťané jako součást farnosti*. [online]. 2003 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/Mladi-krestane-jako-soucast-farnosti-Ales-Opatrny-1.html>

OPATRŇÝ, Aleš. *Pastorace společenství*. [online]. 2002 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/Pastorace-spolecenstvi-Ales-Opatrny-1.html>

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6

Sacrosanctum Concilium – Konstituce o posvátné liturgii. [online]. Řím, 4. prosince 1963 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z:

<http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html>

SALAJKA, Milan. *Modlitba věřícího společenství.* 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakl., 1979. 110 s.

SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských a teologických výrazů a pojmů: pro školu, pracovní a dům.* 1. vyd. Praha: Církev československá husitská, 2000. 96 s. ISBN 80-7000-504-1.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla: příručka křesťanské dokonalosti.* 4. vyd. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2009. 471 s. ISBN 978-80-7412-035-0.

TOMÁŠEK, František. *Katolický katechismus.* 7. přeprac. vyd. Praha: Ústřední církevní nakl., 1968. 149 s.

Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve. Dostupné z:
<<http://www.liturgie.cz/admin/files/File/liturgicke-knihy/1971-IGLH-CZ.pdf>>

VANIER, Jean. *Rodí se nová naděje: (čím je a mý být komunita).* 1. vyd. Praha: Zvon, 1997. 267 s. ISBN 80-7113-160-1.

Přílohy

Příl. 1: Dotazník

Prosím o vyplnění krátkého dotazníku, který se zabývá modlitbou breviáře.
Děkuji za vyplnění.

1. Pohlaví: a) muž

b) žena

2. Věk:

3. Stav:

a) student VŠ b) student SŠ c) pracující d) jiné

4. Do společenství mládeže chodím:

a) pravidelně b) občas c) vyjimečně d) jiné.....

5. Jak dlouho jste ve společenství mládeže?

6. Modlím se breviář:

a) Ano b) Ne

7. Jak často se modlíte breviáře:

a) denně b) příležitostně (spolčo, akce,..) c) několikrát týdně

d) jiné.....

8. Využíváte :

a) knižní podobu b) mobilní telefon c) PC d) jiné.....

9. Které části této modlitby se zpravidla modlíte:

a) ranní chvály b) večerní chvály (nešpory) c) kompletní modlitbu

d) jiné.....

10. Kdo Vás k modlitbě přivedl:

a) kněz, jáhen b) rodina c) kamarádi d) jiné.....

11. Jaký vztah máte k této modlitbě:

a) pozitivní b) negativní c) jiné.....

12. Co Vám na modlitbě breviáře vyhovuje/nevhovuje :

.....
.....

13. Dávám přednost při modlitbě breviáře:

a) soukromé formě b) společné modlitbě

14. Jak tato modlitba ovlivnila Váš křesťanský život:

.....
.....

15. Ví lidé ve Vašem okolí (spolužáci, rodina,...), že se tuto modlitbu modlíte:

a) ano b) ne c) někteří d) nevím

16. Ovlivnila Vaše modlitba breviáře i lidi, kteří přijdou s Vámi do styku:

a) určitě ano b) spíše ano c) nevím d) spíše ne e) určitě ne

17. Kdo nebo co Vás povzbuzuje k modlitbě breviáře:

.....
.....

18. Jak je Vaše společenství vedeno k modlitbě breviáře:

.....
.....